Poštarina plaćena u gotovom

Pojedini broj stoji Din 1·50

HRVATSKA STRAŽA

IZLAZI SVAKI DAN OSIM PONEDJELJKA. REDNIŠTVO I UPRAVA TRENKOVA UL. R. I II. KAT. — TELEFON UREDNIŠTVA BR. 42-63. TELEFON UPRAVE BR. 63-81.

God. IV. ZAGREB, petak 12. veljače 1932. Br. 34

PRETPLATA MJESEČNO 40 DIN. — ZA RI MJESECA 120 DIN. — POLUGOD. 240 DN OSTALO S RAZMJERNO. — ZA INOZEMSTVO ISTA CIJENA UZ NAKNADU POŠTARINA.

DESETA GODIŠNJICA VLADANJA PIJA XI.

Na dan krunjenja Pija XI.

Zagreb, 11. II. Bilo je to prije deset punih godina 12. veljače 1922 god. Na trgu Sv. Petra talasala se ogromna masa svijeta preko 100.000, da vidi okrunjena Namjesnika Kristova Pija XI. i da primi od njega očinski blagoslov. Za svečanu intronizaciju ukrašena je bazilika Sv. Petra na najsvečaniji način. Kip Sv. Petra obučen je u skupocjeni ornat i okrunjen. Iza glavnog oltara podignut je papinski prijesto. Konfesija mučenika Sv. Petra, prvoga Namjesnika u Kristovom Kraljevstvu, bila je sva u cvijeću. Nad svetim moćima vatikanskog prvoborca gorjelo je mnoštvo svijeća. U devet i četvrt naviješćuju zlatne trublje dolazak Sv. Oca. Tisuće poklonika, koji se nalaze u bazilici, okrenule su poglede prema vratima, na koja ima ući po prvi put kao Namjesnik Kristov Pijo XI. U to se pokaže visoka stolica, na kojoj sjedi Sv. Otac blagosivljajući vjernike s desne i s lijeve strane. Crkva Sv. Petra prolama se od usklika sviju naroda i sviju jezika. Izraze oduševljenja ne može više niko zaustaviti ili ušutkati. Hiljade se tiskaju, da dođu što bliže, da vide lice Sv. Oca, a oduševljeni poklici viđenog i nečuvenog entuziazma ponavljaju se u beskrajnost. Bazilika Sv. Petra postala je kao preuska za toliko oduševljenje. Na papinom se licu zapaža ozbiljnost i umornost, jer je teško breme, koje je primio na sebe u tako teškim prilikama. Ako mu malo bliže pristupiš i ako se zagledaš u njegove bistre oči, zapazit ćeš, kako se jedva suzdržava od potoka suza u ljubavi prema Kristu i prema stadu, koje mu je on povjerio. U kapeli Sv. Grgura, koji je tolikim slavnim djelima proslavio papinsku stolicu od 590 do 604 godine, zastade svečana povorka. Papi pristupa ceremonijar, spali pred njim kudjelu i opominje ga govoreći: »Sveti Oče, tako prolazi slava ovoga svijeta«. To isto čini pred kipom Sv. Petra i pred Konfesijom. Kod Svete Mise azistirali su Sv. Ocu kardinali: Vanuntelli, Billot, Lega i Gasquet. Poslanica i evanđelje pjeva se visokim glasom u latinskom i grčkom jeziku. Tu se spaja Zapad i Istok. Iako to biva kod svake papinske mise, ipak ovdje ima providencijalni značaj, jer će baš taj Papa sa svim žarom srca svoga, sa svim poletnim umom svojim sve učiniti, da uvjeri rastavljenu braću na Istoku, kako je potreban jedan pastir i jedan ovčinjak. Kod Pretvorbe vlada u čitavoj bazilici najveća tišina. Novi Namjesnik Kristov visoko podiže Tijelo i Krv Kristovu, a pri tomu ga prate anđeoski glasovi srebrnih trubalja sa kupole. Taj se prizor nikada ne može zaboraviti, jer u njemu imade toliko religioznosti, toliko unutarnjih potresa duše. Prije Svete Pričesti polazi papa na svoje prijestolje. Sve su oči u nj uprte. Sjedi ponizno sav uronjen u Krista, koga je primio pod prilikama kruha i vina iz ruku đakona kardinala Gasqueta. Obred krunjenja obavljen je pred Konfesijom. Kardinal Billot položio je papi tiaru s riječima: »Primi tiaru urešenu trostrukom krunom i znaj, da si otac knezova i kraljeva, krmilar zemaljskog kruga i na zemlji Namjesnik Našega Otkupitelja Isusa Krista, kojemu čast i slava na sve vijeke Amen«. Prigodom odlaska iz bazilike opetovali su se isti ganutljivi prizori kao i kod ulaza. I ovaj put papa nije mogao odoljeti svome srcu. Protiv dosadanjih običaja, koji su važili kroz pune 52 godine, izašao je na balkon bazilike i podijelio u svečanom ornatu blagoslov urbi et orbi. Mase sabrane na trgu Sv. Petra priredile su papi takve ovacije, kakve se u Rimu nisu vidjele od doba najveće moći papa t. j. onamo od Inocenta III. pa do 15. vijeka.

Životopis prije stupanja na papinski prijesto

Dana 31. svibnja 1857. u gradiću Desiju pokraj Milana rodio se Franji Ratti-u i supruzi mu Tereziji rod. Galli sin, kojemu nadjenuše na krštenju ime: Ambroz, Damjan i Ahil. Prve nauke primio je od svećenika Josipa Volontieri, srednje i bogoslovske u sjemeništima u Sevesu, Monzi i Milanu. Njegov učitelj povijesti u Monzi i kasnije u Milanu običavao bi govoriti: »Bio je izvanredan učenik, po ponašanju najviše cijenjen tako, da sam i sam osjećao potrebnim, da se bolje pripravim za predavanje radi takvog učenika«. Osim toga se osobito isticao u studiju matematike i prirodnih znanosti. Godine 1879. poslan je Ahil kao đakon na više nauke u Rim u sjemenište Sv. Ambrozija i Karla Boromejskog. Polazio je predavanja na slavnoj univerzi Gregorijani iz crkvenoga prava. Dana 20. prosinca god. 1879. bio je zaređen za svećenika. Prvu sv. misu služio je na oltaru i nad moćima Sv. Karla Boromejskog. U tri godine dovršio je Ahil Ratti studij prava s doktoratom. Nakon toga studirao je višu teologiju i filozofiju, iz kojih je disciplina položio također doktorat. Nakon povratka iz Rima imenovan je dušobrižnikom male župe u Barri-u, pa onda još iste godine 1882. profesorom dogmatike i retorike na bogosloviji u Milanu, a u martu god. 1907. kao priznati učenjak prefektom znamenite biblioteke u Milanu nazvane Ambroziana, koja je i gledom na broj i naučnu vrijednost knjiga i rukopisa jedna o najznamenitijih biblioteka. Sad je on posvetio sav svoj rad ovoj biblioteci. Mnogo je putovao svijetom i posjećivao najvažnije evropske centre u znanstvene svrhe. Glas svjetskog učenjaka pribavila su mu djela: »Acta ecclesiae Mediolanen sis« u četiri sveska; »Missale Ambrosianum duplex«; »San Carlo Borromeo e il terzo centenario della sua canonizzazione«; »San Carlo e gli Hohenems«. Osim toga izdavao je rasprave i arhivski materijal u Lombardijskom povjesnom arkivu i u Lombardijskom institutu za znanost i literaturu. Na osnovu toga svoga rada postavljen je 1914 godine prefektom Vatikanske biblioteke. Papa Benedikt XV. vidio je velike sposobnosti Ahila Ratti-a, pa ga je zato imenovao 25. IV. g. 1918 Apostolskim Vizitatorom za Poljsku i susjedne zemlje. Dana 6. lipnja g. 1919 postavljen je Nuncijem za novu republiku Poljsku. U teškim prilikama pokazao se kao najbolji diplomata. Benedikt XV. imenovao je zato Ratti-a dana 13. lipnja 1921. kardinalom i nadbiskupom u Milanu. Na 2. II. g. 1922. ušao je kardinal Ratti s ostalim kardinalima u Conclave, da nakon smrti Benedikta XV. izaberu novog Namjesnika Kristova. Dana 6. istoga mjeseca pokaza se oko 11 sati prije podne na dimnjaku sikstinske kapele svijetli dim. Kardinal Vanuntelli pitao je u Sikstinskoj kapeli kardinala Ahila Ratti-a: »Primaš li izbor, koji te po crkvenom pravu određuje za najvišu crkvenu vlast?« Kardinal Ratti pun poniznosti odgovara: »Da se ne bi opirao Božjoj volji, da se ne bi činilo, da izbjegavam čast, koja će pritisnuti moja ramena, da se ne bi reklo, da ne poštujem prave vrijednosti glasova ili želja svojih kolega, usprkos svoje nevrijednosti, koju duboko osjećam, primam«. U tri četvrta na dvanaest otvore se vrata na balkonu bazilike Sv. Petra. Pojavi se kardinal Bisleti, koji glasno reče: »Javljam vam veliko veselje. Imamo papu prečasnog i uzoritog kardinala Ahila Ratti«. Iza toga se pojavi u ornatu Pijo XI. i prvi put nakon 1870 godine dade blagoslov sa ovoga mjesta urbi et orbi.

Nasljednik sv. Petra. — Učitelj naroda.

Pijo XI. nošen duhom proroštva pod zidinama Cezareje Filipove: »Ti si Petar t. j. pećina i na toj ću pećini sagraditi crkvu svoju i vrata paklena ne će je nadvladati«; uznesen Kristovim ljupkim glasom na obalama Genezaretskog jezera: »Pasi jaganjce moje, pasi ovce moje« posvetio je Namjesnik Kristov sve svoje sile liječenju teških rana čovječanstva. Poput trublje jerihonske progovara on autoritavno izmučenom čovječanstvu u prvoj svojoj enciklici od 23. XII. 1922. »Ubi arcano«. U ime Krista Gospoda dovikuje narodima i državama: Pax Christi in regno Christi — Mir Kristov u Kraljevstvu Kristovom! Taj se mir u temeljima razlikuje, od mira ovoga svijeta, koji ga ne može dati. Taj se mir ne osniva na raznim međunarodnim konvencijama, ugovorima, ligama, nego je njegov osnov u duši, srcu svakoga pojedinca. On dakle prije svega mora preporoditi duše pojedinaca, mora ih posvetiti, izbaciti iz njih svaku zlobu i pakost i grijeh, svaku požudu za imperijalizmom, za tiranijom, za ubojstvima, za strahovladom, za mačem i puškom. Taj unutarnji mir, tu svetu dispoziciju, koja uzdiže čovjeka u nebeske visine i daje mu u dušu pečat božanske ljubavi, može dati samo Krist i sveta njegova nauka, koja uči, da smo svi sinovi Oca nebeskoga, koji svima jednako daje tople zrake sunca, koji svima daje slobodu, prava i koji nas prije svega pozivao na bratstvo. Ali taj mir nije bez autoriteta, bez zakonite vlasti. On priznaje jedno i drugo odbijajući krvološtvo, klanje mirnih građana, nasilje, imperijalizam i tiraniju. Vlast u tome miru osniva se na načelu: Koje među vama veći, taj svima treba da bude sluga t. j. za svu se braću ima brinuti u njihovim nevoljama i žalostima. On dakle mora biti samo subrat, a ne krvolok!

Treba dakle mir narodima! — tako dovikuje Pijo XI. u svojoj prvoj enciklici. Taj će se mir postići, ako se izbace iz duša lakomost, škrtost, pohlepa, spletke, otimačine, prijetnje, laži i varanja; ako se u obiteljski život uvede *poslušnost i izbaci iz njega nerad, lakoumnost i rastrošnost.*

O toj temi progovara Sveti Otac svečanim načinom, još dva puta i to u enciklici »Quas primas« od 11. XII. 1925. i »Miserantissimus Redemptor« od 8. V. 1928. Te svoje ideje o miru Kristovom u Kraljevstvu Kristovom naglasio je toliko puta prigodom svete jubilejske godine 1925. Svaki njegov govor imao je zadaću podignuti duše i srca prema Bogu, oduševiti za molitvu i pobožnost.

Papa svetoga jedinstva i misija

Pijo XI. u pitanju unije i rada za sveto jedinstvo nije samo pošao stopama svojih predšasnika onamo od Lava XIII. nego se sa svim žarom srca svoga zagrijao za ujedinjenje rastavljene braće, u prvom redu za sjedinjenje istočno-slovenskih rastavljenih crkvi. Tu njegova ljubav i njegova velikodušnost nije poznavala nikakvih granica. Njega nisu plašile niti velike teškoće u tom radu, nisu ga plašile klevete, koje su se dizale sa svih strana, kao da je njemu stalo samo do nekakvog papinskog imperijalizma, do svjetovnog gospodstva. On se nije dao zaplašiti ni grožnjama ruskih komunista, ni grožnjama tako zvane pankršćanske kršćanske zajednice u Stokholmu i Lausanni. On se nije dao zaplašiti ni nesmotrenim i nelojalnim izjavama ruske emigracije u Francuskoj, nego je nastavio u ljubavi i strpljivosti svoj sveti rad za jedinstvo. Prvi put je o tome progovorio u enciklici »Ecclesiam Dei« prigodom tristote godišnjice mučeničke smrti Sv. Jozafata Kuncevića od 12. XI. 1923. Papa ističe, da se jedva može uzdržati od suza, kad vidi, kako braću Slovene biju teške nevolje«. »Koliki pokolj tjelesa, koliko upropašćivanje duša!... Mi smo spremno pomagali bijednicima, da ublažimo tu veliku bijedu ... ali nijesmo mogli spriječiti nedostojno postupanje protiv vjere i kreposti, koje se rodilo iz potpunog preziranja svake religije i koje je išlo tako daleko, da su u tamnicu i na smrt vukli kršćane, što više i same svećenike i biskupe...« Papa opominje sve katolike, da dobro pamte, da se do jedinstva može doći ne toliko učenim raspravama, koliko ljubavi prema slovenskoj braći.

Druga njegova enciklika o toj temi jest »Quod sanctum Cyrillum« od 13. II. 1927. prigodom 1100 godišnjice rođenja Sv. Ćiril-

la. Papa govori o svetoj slovenskoj braći kao o primjerima pravoga kršćanskog života, kao o apostolima sv. jedinstva. On sa emfazom ističe, kako su liturgijski propisi i slovenski jezik, koji su sveta braća uvela u Moravskoj i Panoniji, bili u Rimu odobreni i potvrđeni.

Papa progovara o vjerskom jedinstvu u trećoj enciklici »Mortalium animos« od 6. I. 1928. Ona se izravno ne tiče slovenskih crkvi nego govori općenito o onim temeljima, na kojima se može i mora doći do crkvenog jedinstva. Papa odbija teze pankršćana, koji bi rado slogom svih kršćanskih konfesija doći do nekoga novoga ujedinjenog kršćanstva. »Pod mekom ovih riječi — tako kaže papa — krije se velika zabluda, koja potpuno kida temelje katoličke vjere... Udaljiše se sinovi od kuće očinske, koja se zato nije ni porušila ni propala, jer bijaše oslonjena na trajnu zaštitu Božju. Neka se dakle vrate k zajedničkom ocu, koji će nepravde nekad nasenene zaboraviti i njih raskriljenih ruku primiti...«. Po treći put govori Pijo XI. o istom predmetu u enciklici »Rerum Orientalium« od 8. IX. 1928., u kojoj govori o studiju istočnih crkvenih pitanja i o Orijentalnom Institutu u Rimu. »Ne smijemo — tako veli papa — ništa propustiti, što bi moglo pridonijeti, da se uspostavi ovo veoma željeno jedinstvo tako odličnog stada Gospodinova s Kristovom Crkvom; ili da se goji veća ljubav prema onima, koji se istina obredima razlikuju, ali su tijesno prirasli duši i srcu rimske crkve i Kristova Namjesnika...» Pija XI. je bio među prvima na svijetu, koji je svoju ljubav prema slovenskoj braći u Rusiji počeo pokazivati i djelotvornim načinom, kad je ono organizirao veliku pomoćnu akciju za ruski narod za vrijeme najveće gladi i oskudice. On je bio prvi među svima državnicima, koji je ustao protiv progona pravoslavne crkve u Rusiji. U tom smislu upravio je poznato pismo kardinalu Pompili dana 2. II. 1930. Vječni spomenik njegove ljubavi prema Slovenima je osnutak Ruskog Kolegija u Rimu.

Paralelno s njegovim radom o crkvenom jedinstvu teče rad oko katoličkih misija. Njegova je zasluga, da su katoličke misije za vrijeme svete godine 1925. bile na onakav način prikazane čitavom svijetu. Njegova je zasluga, da je misijonska izložba ostala i dalje otvorena i smještena u Lateran. Dana 28. II. g. 1926. izdao je Pijo XI. i posebnu encikliku o katoličkim misijama. Papa ustaje na obranu urođeničkih svećenika i urođenika, pa nalaže, da se oni što više uzimaju u kler i da sami vrše misijsku zadaću; da se za urođenike osnivaju redovničke zadruge, podižu samostani za sveti kršćanski život. Katoličke misije moraju ići za tim, da među milijardom pogana uvedu moralni preporod i socijalni napredak.

Odgoj mladeži i kršćanski brak

Principe odgoja mladeži razlaže Papa u enciklici »Divini illius magistri« od 31. XII. 1929. Tu Papa ističe, da Crkvi i obitelji pripada po naravnom i Božjem pravu uzgojna misija tako, da se ona ne može niti dokinuti, niti čim drugim nadomjestiti. Neodrživa je nauka, da se čovjek rađa kao građanin i da zato prvenstveno pripada državi u pitanju odgoja. To znači ići protiv naravne pravednosti, kad bi dijete prije uporabe razuma bilo otrgnuto ispod brige roditelja ili kad bi se s njime, bilo na koji način, određivalo protiv volje roditelja. A jer se dužnost roditeljske brige nastavlja sve dotle, dok se djeca ne uzmognu brinuti sama za sebe, traje dotle također isto nepovredivo pravo roditelja. Odgoj pripada i državi zbog promicanja općeg vremenitog dobra, ali joj ne pripada na isti način kao Crkvi i porodici, jer joj pripada samo s naslova autoriteta, a ne s naslova očinstva kao Crkvi i porodici. Država ne može apsorbirati prava obitelji u odgoju ili pače postaviti se na njeno mjesto, nego je njena dužnost štititi i pomagati odgoj i naobrazbu mladeži. Između crkvene i državne vlasti mora u odgoju mladeži vladati harmonija. — Papa nadalje ističe, da je »nepravedan i nedopušten svaki uzgojni ili školski monopol, koji bi fizički ili moralno silio obitelji na polazak škola protiv obveza kršćanske savjesti«. Na koncu posebno naglasuje, da je dobar katolik snagom katoličke nauke najbolji građanin.

I u protivničkom taboru svratila je na sebe veliku pozornost enciklika Pija XI. »Casti conubii« od 31. XII. 1930. Papa opominje roditelje, da nijesu »određeni samo za rasprostranjivanje i održanje ljudskog roda na zemlji niti što više samo zato, da odgajaju kakvegod poštivaoce pravoga Boga, nego da rađaju podmladak Crkvi Kristovoj, da donose na svijet građane svetih i ukućane Božje, kako bi se sve više množio narod odan poštivanju Boga i Spasitelja našega«. Dalje govori o bračnoj vjernosti, protiv pretjerane slobode kod žena i o nerazrješivosti braka, pa onda govori o krivim naukama o braku, o borbi protiv djece u braku, o borbi protiv bračne vjernosti i o borbi protiv nerazrješivosti braka. Kršćanski će se brak onda učvrstiti, ako se prije svega poštuje i promatra kao najsvetija tajna milosti Božjih; ako se na takav sakramentalni brak, koji predstavlja sveti odnos samoga Isusa prema svetoj Crkvi, pripravlja iz mladosti; ako se poboljšaju socijalno-ekonomske prilike i ako država i Crkva ruku o ruku rade zajednički oko moralnog i materijalnog napretka porodice.

Pijo XI. ne prestaje u svojim enciklikama stavljati svima kršćanima za uzore one svece Božje, koji su vršili herojske kreposti. Tako izdaje prilikom 600 godišnjice Sv. Tome Akvinskoga encikliku »Studiorum ducem« od 26. I. 1923., zatim o 300 godišnjici smrti Sv. Franje Saleškog encikliku »Rerum omnium« od 26. I. 1923., pa o 700 godišnjici smrti Sv. Franje Asiškoga encikliku »Rite expiatis« od 30. IV. 1926., o hiljadugodišnjici Sv. Većeslava, mučenika, apostolsko pismo »Caritatem decet« od 4. III. 1929., o 1500 godišnjici Sv. Augustina encikliku »Ad salutem« od 20. IV. 1930. i napokon o 300 godišnjici kanonizacije Sv. Ignacija i Sv. Franje Ksaverskog apostolsko pismo »Meditantibus nobis« od 3. XII. 1922. Pijo XI. u svakoj gotovo enciklici dotiče se socijalnih problema sa stanovišta kršćanske nauke. Iz svake njegove riječi izvire duboka ljubav prema bijednima i nevoljnima. On je za njih spreman sve učiniti po nalogu i primjeru Gospodina Našega Isusa Krista. Tu se samo opetuje ono, što je on radio na karitativnom polju na prvom svom dušobrižničkom mjestu i kasnije u Milanu. Svoje načelno stanovište razvio je u enciklici, što ju je upravio na sav kršćanski svijet prilikom jubileja poznate enciklike Pape Lava XIII. »Rerum novarum«. U najnovije vrijeme pozvao je sve biskupe, da organiziraju u svojim biskupijama karitativne akcije za pomaganje sirotinje.

U izgrađivanju duhovnog života kao temelja svakog drugog rada u crkvi govori Pijo XI. u enciklici »Mens nostra« od 20. XII. 1929. i u enciklici »Quinquagesimo ante« od 23. XII. 1929. prilikom 50 godišnjice svoga svećeničkog jubileja.

Iako je Sveti Otac po svojoj naravi blag, ipak kad je potreba, ustaje kao lav na obranu svete Crkve i njenih institucija. To je on pokazao prilikom progona u Meksiku, kad je izdao encikliku »Iniquis afflictisque« od 18. XI. 1926. u kojoj govori o luđacima, koji oholo pomisliše u srcu svom, da će moći porušiti ili razrušiti kuću Gospodnju čvrsto sagrađenu i dobro utemeljenu na tvrdoj pećini. Papa ustaje protiv »šačice«, koja je posvema sapela slobodu većine i bez ikakva obzira na snošljivost prema drugim građanima i prema djedovskoj slavi mimoišla i okrnjila prava božja i crkvena. Osuđuje zloporabu javne vlasti, koja u tamnice baca i ubija one, koji štuju Boga i slušaju Crkvu. Ali je jača herojska vrlina i postojanost biskupa, svećenika, redovničkih obitelji i laika nego li nemoćna strast neprijatelja. Pijo XII vodio je borbu s meksikanskim framasunima i boljševicima do kraja. U načelnim pitanjima nije popustio niti slova. Meksički vlastodršci ponovno su mogli čuti iz Rima poruku: »Non possumus«! Tako se isto Pijo XI. vladao u drugim sličnim prilikama. Poznata je njegova borba protiv fašista i Mussolinija, koji je držao, da može najsvetije obveze lateranskog pakta kršiti odmah nakon njegova sklapanja. Papa je ustao na obranu katolika i katoličkih organizacija nevidenom smionosti, koja je zaprepastila i samoga Mussolinija. Kad se fašistička vlada grozila, da će papino pismo zaplijeniti na teritoriju Italije, poslao je Papa posebnog delegata u Pariz i tu je dao objelodaniti svoju encikliku. To je u živac ujelo fašiste i oni su se morali ili ukloniti ili pokloniti. Rezultat je bio taj, da je Mussolini uporno tražio audijenciju kod Pape.

Neslomivu otpornost pokazao je Papa i prema progonima u Španjolskoj.

Pijo XI. napokon mnogo se starao za studij svećenika. Njegova je vruća želja i zapovijed, da su svećenici jako naobraženi u svim znanostima, da budu dorasli svojoj zadaći u današnje doba. Radi toga je već 6. VIII. 1922. izdao apostolsko pismo »Officiorum omnium«, u kojem nalaže u svim sjemeništima dvogodišnji filozofijski studij prije studija bogoslovije. Taj svoj zahtjev je posebno istaknuo u najnovijoj enciklici o studiju u sjemeništima i na svećeničkim školama uopće. Traži prije svega dobro poznavanje skolastične filozofije i spekulativne dogmatike i moralke. Radi toga se mora bogoslovski studij proširiti od četiri na šest godina.

Eto to je u kratkim crtama prizakan život i rad ovoga velikog Pape. Bez ikakva pretjerivanja mora se istaknuti, da on već po dosadanjem svojem radu spada na svaki način u red najvećih papa. On je shvatio svoje doba. Njegov se rad nije kretao samo na terenu učitelja kršćanstva u najtežim aktuelnim pitanjima, nego je on pokazao i veliku svoju državničku sposobnost. Uza sve protivštine uspjelo mu je s pojedinim državama i narodima učiniti toliko konkordata, što nije ni jednom njegovu predšasniku do sada uspjelo.

Pijo XI. je velik, jednostavan, skroman, velikodušan Otac kršćanstva. Ko je god k njemu došao, izašao je utješen, ohrabren, spreman na velika sveta djela. Pijo XI. je doista vrijedan nasljednik Sv. Petra, koji učvršćuje svoju braću u vjeri, nauci, u nevoljama i progonima.

POSLJEDNJE VIJESTI

Odlučna japanska navala na Šanghaj

JAPANSKA BOMBA U MEĐUNARODNOJ KONCESIJI — KINEZI SRUSILI VU SUNG — NEUTRALNA ZONA U ŠANGHAJU — POLITIČKE NAPETOSTI U JAPANU — OSNUTAK MANDŽURSKO-MONGOLSKE REPUBLIKE — VELIKA BITKA U MANDŽURIJI — KONCENTRACIJA RUSKE VOJSKE U VLADIVOSTOKU

Šanghaj, 11. II. (a). **Japanci sakupljaju sve svoje snage zbog poduzimanja velike ofenzive, koja je predviđena u roku od 48 sati protiv Ča Peja i tvrđave Vu Sung. Javlja se, da sedamnaest pilota leti prema Šanghaju. Od prilike 40 japanskih ratnih lađa i transportnih brodova nalazi se momentano pred plićinama Šanghaja.**

Šanghaj, 11. II. (a). **Japanski avijon pustio je bombu na predionicu pamuka u području internacionalne koncesije, koju brane amerikanski strijelci. Tom je prilikom pet Kitajaca ubijeno, a petnaest ranjeno.**

Pariz, 11. II. (a). **Agencija Rengo javlja iz Šanghaja, da su kitajske čete jučer razrušile tvrđavu Vu Sung i na taj način veoma otešćale trgovinski i pomorski saobraćaj, kao i operacije japanske ratne mornarice.**

Washington, 11. II. Zapovjednik američkih vojnih snaga u Šanghaju javio je ministarstvu mornarice, da ga je obavijestio japanski admiral Namura, da bi Japan bio pripravan pristati na primirje uz uvjet, da Japanci isprazne predgrađe Hoggju, ali se Kitajci moraju povući dvadeset milja od Čapeja.

Washington, 11. II. Reuter javlja: Ovdje se misli, da će i Kitaj i Japan morati pristati na uspostavu nemilitarističke zone u Šanghaju prije nego bi se pristupilo svakom novom koraku u cilju sklapanja mira. Vjeruje se ovdje također, da će Japan na to pristati zbog velikih sila. Osnutak takove zone u Šanghaju privlači veliku pažnju Sjedinjenih Američkih Država, a pri tom se naglašava, da to ne bi smio biti precedens za druge gradove Kitaja.

Tokio, 11. II. Iako je Japan pobjedonosan u dosadašnjem ratu protiv Kine, ipak u japanskom javnom mišljenju izbijaju opasni znakovi napetosti. Tako je ovih dana ubijen bivši liberalni ministar financija i bivši predsjednik japanske Narodne banke Inšuje. Ubojica je član terorističke organizacije »Crni Zmaj«. On je izjavio, da ga je ubio zbog toga, jer je čitao, da je pokojni ministar upropastio japanske državne financije. Povodom njegove smrti priredili su liberalni studenti na sveučilištu demonstracije protiv rata. Policija je uapsila 20 studenata. Zbog ratnih troškova pogoršava se stanje japanskih državnih financija. Ministar financija Takahaši prijeti ostavkom, ako se ne obustavi daljne šiljanje četa u Šanghaj.

Mukden, 11. II. **Ovdje se čine zadnje pripreme za osnutak mandžursko-mongolske republike, kojoj bi Mukden bio glavni grad. Ta bi nova država pod japanskim protektoratom bila veća nego Francuska i Njemačka zajedno. Japan će kod nove vlade biti zastupan po komandantu japanskih četa u Mandžuriji. Novac nove republike bit će srebrni.**

Tokio, 11. II. Kod Ling Čau u Mandžuriji bila se danas velika bitka između Kineza i Japanaca. Kitajci su izgubili oko 1000 vojnika a 1500 ih je zarobljeno. Promet na istočno-kineskoj željeznici je potpuno uspostavljen. Isto tako je uspostavljen priključak na transibirsku željeznicu.

ODLAZAK SLOVENSKIH BISKUPA U BEOGRAD

Ljubljana, 11. II. Danas na večer putuju u Beograd mariborski i ljubljanski biskupi preuzv. gg. dr. Andrej Karlin i dr. Gregor Rožman.

Rusija želi posvemašnje razoružanje

BELGIJSKI DELEGAT BRANI FRANCUSKU TEZU. — GOVOR SOVJETSKOG DELEGATA LITVINOVA.

London, 11. II. (a) Jutros je belgijski delegat na konferenciji za razoružanje Paul Hymans podnio belgijske prijedloge u pitanju razoružanja. Rekao je, da će Belgija biti uvijek spremna, da pažljivo ispita svaki prijedlog, koji se odnosi na povećanje autoriteta Društva Naroda. Riješenje problema obzirom na arbitražu i kooperaciju znatno bi povećalo priliku za pravo razoružanje, a razoružanje je jedino stvar, koja bi donijela svijetu općenito smirenje.

Ne može se nikako tražiti od naroda, da izvedu redukciju svoje obrane, dok nijesu uvjereni, da će biti zaštićeni od navale.

Inače drukčije oružanje rasa moglo bi dovesti do ratova, revolucija i do uništenja. Zastupa potrebu odstranjenja bombaških avijona, koji mogu pucati na velike daljine, kao i kemijska i bakteriološka sredstva, koja bi se upotrebljavala u ratu.

Sovjetski delegat Litvinov rekao je, da bi on želio podnesti rezoluciju za posvemašnje razoružanje, jer je to jedina sigurnost protiv rata.

Sovjetska je delegacija bila prva, koja je predložila godine 1929. da se unište najgori predstavnici oružja uključivši ovamo i tankove, topove na velike daljine, ratne brodove, koji prelaze tonažu od 10.000 tona, vojničke zrakoplove, bombaške avijone, kao i sve kemijske i bakteriološke tekovine, koje bi se upotrebljavale u ratu. Ruska delegacija i sada predlaže zabranu zračnih bombaša kao i svih kemijskih i bakterioloških sredstava za rat. Sovjeti, rekao je Litvinov, ne traže oružanu snagu, već traže sigurnost protiv svakog prelaznog napada na sovjetskom teritoriju, koji bi mogao dovesti do loših posljedica za njegov unutarnji ekonomski razvoj.

Sovjeti će samo onda osjećati da su zadobili tu sigurnost, ako druge države pristanu da odstrane svoju oružanu snagu.

Berlin, 11. II. (a) Kancelar Brüning doputovao je danas iz Ženeve u Berlin.

1.) broj umrlih veoma visok (malo koja evropska država pokazuje veću smrtnost);

2.) priraštaj je veoma skupo plaćen i znači rasipanje žive narodne snage.

To je opća slika, koja je nepovoljna, ali je još gore, što broj rođenja mnogo brže pada, nego broj smrtnih slučajeva.

Ovo dovodi već sada iz godine u godinu do sve nepovoljnijeg bilansa, što se konstatira i opadanjem priraštaja — sve u poređenju 1925—1929. god. prema 1920—1924-oj godini. Ovo su činjenice, koje jasnije govore od svih drugih dokazivanja o zdravstvenom stanju naroda, a pokazuju da naš narod umire daleko više, nego što treba. Istovremeno ove brojke pokazuju, da se smrtnost pored svih akcija, koje se vode oko podizanja i unapređenja narodnog zdravlja slabo i sporo smanjuje.

PROTESTNI ZBOR U FOČI.

Foča, 22. II. U subotu su održali protestni zbor u Foči protiv punktacija narodni poslanici Šukrija Kurtović, dr. Dragutin Kostić, Omer Kajmaković i Salih Baljić. Govornici su osuđivali t. zv. punktaše i u tom smislu donesena je rezolucija.

ODGOVOR DRA MAŽURANIĆA DRU ŠILOVIĆU

Beograd, 2. II. U Senatu je jučer dr Želimir Mažuranić uzeo u obranu deklaraciju Narodnoga kluba od prigovora dr Šilovića i rekao:

»G. senator je sa velikim emfazom, indignacijom i ogorčenjem izazvao duhove naših narodnih velikana. Ne znam, da li je bio dobre sreće. Nijesam ni spiritista, ali kad bi bio, mislim da se ne bi nijedan duh naših velikana njemu odazvao na ovaj poziv, a i bolje je, jer da je ovdje duh Dušana Silnoga, pa da mu se kaže, da njegovo carstvo nije imalo posebni politički individualitet, ili da srpstvo nema sve atribute nacije, onaj, koji bi mu to rekao, taj bi se zlo proveo. G. senator je pošao još i dalje. On je utvrdio, da su izvjesne maksime i principi i ako hoćete, logika jugoslavenstva, da su rečenice: »Srbi svi i svuda«, isto što i »Hrvati svi i svugdje«. Ja ne ću preći na evokaciju naših velikana, ali dozvolite da citiram našega vladiku nosioca jugoslavenske misli, koji se ovdje spomenuo, i da velim, da bi se loše proveo onaj, koji bi mu htio dokazati, da je to ispravno shvaćanje jugoslavenske ideje.

Najpogibeljnija hrid, koju ima da oplovi naš narod, neispravno je shvaćanje jugoslavenstva, t. zv. integralno jugoslavenstvo, po kome bi to jugoslavenstvo imalo biti negacija srpstva, hrvatstva i slovenstva, umjesto da bude sinteza.

Ova ideologija sjeća nas na ideologiju onih političara prije 6. januara, koji su je provodili u praksi, gdje je zadobila loš glas i lošu uspomenu u svim dijelovima našega naroda pod imenom integralno jugoslavenstvo. A gdje su danas ti političari? Vidite ih dobar dio izvan zemlje, gdje su postali rušioci ove države i svoje domovine. U stvari međutim oni su to bili i onda, dok su ovdje bili. Pala im je danas samo maska. Čemu ta indignacija?

Zar je naša deklaracija protiv jugoslavenstva i protiv cjelokupnosti ove države? Nema o tome ni riječi.«

—

Planinari u obranu Sljemena

Sljeme — izletište ili lječilište

NAČELNA STANOVIŠTA PROTIV ODLUKE O PROŠIRENJU SANATORIJA ZA TUBERKULOZNE NA BRESTOVCU — AUTO CESTA DO PIRAMIDE SLJEMENA — NEKOLIKO ARGUMENATA

Zagreb, 22. II. Kako smo u vrijeme javili

grad Zagreb dao je u zakup Središnjem uredu za osiguranje radnika u Zagrebu 2 jutra zemljišta za proširenje svoga lječilišta protiv tuberkuloze na Brestovcu. Osim toga je nedavno odlučeno da se cesta od Tomislavova doma produlji do vrha Sljemena, do piramide.

Protiv ovih dvaju zaključaka ustali su zagrebački planinari apelirajući da se Sljeme sačuva gradu Zagrebu neokrnjeno sa njegovom prirodnom, klimatskom, higijenskom, hidrološkom, turističkom, socijalnom i estetskom funkcijom.

U pitanju ceste Hrvatsko planinarsko društvo u Zagrebu bilo je zatražilo od gradske općine samo to da se obnovi puteljak, koji je pred više od 50 godina izveden od Tomislavovog doma do piramide. Ovaj jeftini prijedlog nije prihvaćen, nego je prihvaćen skupi, suvišni i neumjesni prijedlog produžiti auto-cestu do vrhunca i time vrh Sljemena degradirati na autostanicu sa svim njezinim nemilim popratnim pojavama. Hrvatsko planinarsko društvo nikako nije suglasno s ovim zaključkom.

Glede odluke o gradnji lječilišta tuberkuloze treba naglasiti da planinari navode više razloga protiv. Zastupajući opće prihvaćeno stanovište, da valja bolesne odijeliti od zdravih, Sljeme kao popularno izletište, potrebno građanstvu grada koji ima preko 200.000 stanovnika, ne može biti u isto vrijeme i rasadište infekcijonzih bolesti.

Veliki dio stanovnika Zagreba nakon dovršenog radnog tjedna željno traži odmora i oporavka u gradskim šumama na Medvednici, gdje ga jedino i nalazi. Ovo je dakle važna socijalna funkcija gorovite okolice Zagreba. To se ne smije smetnuti s uma. Kad već grad Zagreb nema dovoljno parkova uređenih na moderni suvremeni način, treba barem ići za tim da se sačuva ono što nam priroda daje sama. Valja uvažiti da su izletnici, koji idu na Sljeme upravo oni iz najširega sloja pučanstva. Njima nije moguće odvesti se u dalje planinske krajeve. Njima ono nedjeljno plandovanje i planinarenje po Sljemenu nadomještava i dopust i ljetovanje. Na hiljade ih susrećemo po hladovitim puteljcima uz svirku i pjesmu kako se uspinju do visoravni da se uzmognu tamo sunčati i odmarati te nakupiti nove snage toliko potrebne za život. Ili sada u zimi kad bezbroj skijaša uz ciku, smijeh i vrisak, rumeni i obijesni kao nestašna djeca na svojim dugim daskama sa manje ili više spretnosti kližu i padaju po debelom snijegu, uvijek zadovoljni i sretni, jer su se podigli nad sivu i tužnu svakidašnjicu i utonuli u igru, koja jedino znači odmor i oporavak.

U takvu sredinu htjeti smjestiti još jedno lječilište za plućne bolesti, odnosno povećati ga sa 2 jutra zaista je nespojivo s interesom normalnog razvitka grada Zagreba.

Sljeme treba sačuvati kao šumski perivoj i ostaviti ga planinarima i izletnicima, a sanatorije graditi po Gorskom Kotaru, koji klimatski i s obzirom na svoju dobru željezničku vezu i izvrsnu cestu imade sva potrebna obilježja, da bude u tu svrhu izabran.

Zašto koncentrirati lječilišta infekcionih bolesti u omiljenom i brojno posjećivanom izletištu Zagrepčana, dok istovremeno sami bolesnici na plućima, kojima to sredstva dozvoljavaju, odlaze radije u prostrani Gorski Kotar. Zašto dakle dozvoliti proširenje Brestovca.

Ovo sve tim više što »Suzor« raspolaže Klenovnikom, pa i drugim plućnim lječilištima, koja se dadu proširiti. Nigdje se na svijetu u zaštitne parkove ne smještaju lječilišta za infekcijone bolesti. Ovakovi se parkovi pomno čuvaju, goje i njeguju; u njima se grade putovi, staze i zaštićuju izvori. Jedine građevine, koje se u njima podižu, jesu hoteli, planinarske kuće na većim razmacima, skloništa i naprave za zaštitu i prehranu divljači.

Zašto se tako ne postupa i sa Sljemenom? Nema nikakva opravdana razloga, da za volju nekolicine, a u protuslovlju s interesima grada Zagreba pobijedi drugačije i netočno shvaćanje pojmova o svrsi i zadaći Sljemenske šume, o njenim šumskim kompleksima, koji su i zakonom proglašeni zaštitnom šumom sa prebornom sječom — šumskim parkom

Ove šume trebaju i moraju ostati i obrambeni pojas grada Zagreba njegov bogati rezervoar svježega i zdravoga zraka, izletište, igralište i planinarsko sportsko poprište.

Neka se na Sljemenu grade planinarske kuće, škole na slobodnom zraku za slabunjavu djecu, sve to na većim razmacima, neka se obnove i dalje izgrade staze i putovi, kojih današnji zapušteni izgled u svakom posjetiocu pobuđuje mišljenje, da grad Zagreb još uvijek ne shvaća i nedovoljno cijeni značaj i pravu svrhu Sljemena. Gradsko zastupstvo nezgodno donosi odluku u ovom pitanju, a da prije toga ne konsultira stručne i zainteresirane forume.

Važno je u tom predmetu stanovište »Liječničkog zbora« i »Liječničke komore«, »Inženjerske komore«, šumarskih stručnjaka i H. P. D a. Samo ovako donesenom odlukom bit će zaštićeni interesi Zagreba i njegovih građana i zajamčen njegov budući razvitak na osnovu prirodnih preduvjeta, koje u tolikoj mjeri posjeduje.

Načelno stanovište Hrvatskog planinarskog društva, da na Sljeme ne spadaju sanatoriji za infekcijozne bolesti, već osim planinarskih kuća jedino hoteli i zračna odmarališta — potpuno se podudara s autoritativnim mišljenjem, što ga je prije 34 godine (1899). »Zbor liječnika Hrvatske i Slavonije« izjavio na upit H. P. D-a: da je naše Sljeme prikladno za gorsko lječilište i oporavilište, a ne za sanatorij za plućne bolesti,

kakav je nekoliko godina kasnije podignut u očitoj opreci s ovim stručnim mišljenjem i tadašnjim načelnim stanovištem Hrvatskog planinarskog društva.

—

Šteta od sinoćnjeg požara

ZA KRATKO VRIJEME IZGORIO JE JEDAN DIO SKLADIŠTA TRGOVCA EDE ČANKA U RAČKOGA ULICI. — ISTRAGA VLASTI O UZROKU POŽARA

Zagreb, 22. II. Sinoć u 10 sati pozvani su vatrogasci u Račkoga ulicu gdje se je pojavila vatra u trgovini manufakturne robe Edo Čango. Ispod kapaka izlazio je na ulicu dim pa su prolaznici upozorili da je tu već jaka vatra koja nije našla oduška. Kad su došli vatrogasci imali su pune ruke posla, jer su prostorije dućana bile sasma pune gustoga dima. Otvorili su stražnji izlaz i tako doprli do žarišta požara u stražnjem spremištu.

Do ponoći je vatra bila sasvim ugašena. Jutros je na licu mjesta obavljen komisijski pregled da se ustanovi gdje i kako se je pojavio požar. To je bilo u stražnjem dijelu kod jedne velike police razne robe. Roba je u početku, izgleda, polako tinjala a kasnije se je vatra proširila na cijelo spremište. Jedan dio robe je izgorio a drugi je oštećen ili velikom vrućinom ili vodom. Vlasnik trgovine procjenjuje štetu na neka 4 milijuna dinara, dok drugi misle da šteta iznosi, možda tek polovicu toga, ali svakako puno.

Komisija sastavljena od gradjevnog redarstva, osiguravajućih zavoda i policije ustanovila je danas da je dućan bio uređen dosta nezgodno (dimovodi uz police) tako da je postojala mogućnost požara Požar nije nastao ovoga puta od peći ili od dimnjaka pa policija istražuje kako je moglo doći do vatre.

—

IZ RADNOG ODBORA PRIVREDNE OMLADINE »HRVATSKOG RADIŠE«. U četvrtak dne 23. o. mj. održaje se u društvenim prostorijama Šenoina ulica 16 prizemno redoviti plenarni sastanak Radnog odbora privredne omladine Hrvatskog Radiše. Svaki član je dužan da na njega dođe. Nakon aktuelnog predavanja raspravit će se sve stvari koje su važne za daljnji napredak naše organizacije. Početak sastanka u 8 i pol sati. — Odbor.

POKRETNA POLJOPRIVREDNA IZLOŽBA. Već je uglavljen program turneje pokretne poljoprivredne izložbe u Savskoj banovini. U Zagrebu će se zadržati izložba dne 22. i 23. svibnja o. g.

SMETNJE U PROMETU JOŠ TRAJU.

Zagreb, 22. II. Na području zagrebačke direkcije željeznica uslijed snježnih mećava i zapuha obustavljen je željeznički saobraćaj samo na relacijama Gračac—Knin i Škrljevo—Bakar.

GLAVNA SKUPŠTINA DRUŠTVA SV. JERONIMA

Zagreb, 22. II. U četvrtak 23. o. mj. održaje se redovna glavna godišnja skupština Hrvatskoga Književnog Društva sv. Jeronima u Zagrebu.

Prije skupštine biti će tradicionalna sv. Misa za sve žive i mrtve jeronimske članove u 8 sati na žrtveniku sv. Jeronima u zagrebačkoj katedrali, koju služi sam predsjednik presvij. kanonik-opat Lj. Knežić.

Skupština se održaje u Jeronimskoj dvorani (Trg Kralja Tomislava 20), a počinje u 11 sati.

—

JEDNA VRIJEDNA KNJIGA O METROPOLITI DRU BAUERU. Kada je 28. srpnja 1929. zagrebački nadbiskup i hrvatski metropolita preuzv. g. dr Antun Bauer slavio svoj zlatni svećenički jubilej, izašlo je kao divot izdanje na velikom formatu djelo pod naslovom »Zagrebački nadbiskup Dr Antun Bauer u životu i u djelu«, sabrali i uredili Janko Barle i Svetozar Rittig. Na prvom je mjestu u toj knjizi ručno pismo sv. Oca Pape Pija XI. jubilarcu, a zatim se redaju članci i prikazi o nadbiskupu, njegovu životu i djelovanju na raznim područjima, od koji dvadesetak uvaženih ličnosti. Navodimo ih redom: Dr Deželić otac, Msgr dr Bulić, J. Barle, Dr Srkulj, Dr Bakšić, Dr Zimmermann, dir. Cvetko, Dr Belobrk Dr Premuš Dr Manojlović, Dr Radičević, Dr Međimurec, Dr Barac, Dr Deželić sin, Dr Rittig, Vj. Spinčić, Dr Ruspini, Iv. Peršić, Ar. Machnik, Dr Slamić, Dr Rittig i konačno liturgijska himna »Blagoslovljen jesi od R. Matza.

Knjiga će izvrsno poslužiti svima, koji žele upoznati veličinu i svestranost rada našega dičnoga metropolite. Kako saznajemo, može se ovo djelo još uvijek dobiti uz cijenu od Din 50.— kod nakladnika »Narodne Prosvjete« Kaptol 29 kao i u ostalim većim zagrebačkim knjižarama.

Slabo korigirano.

23. i 24. II. 1933.

Planinarstvo

Zajednički izlet u Kraljevčane (kod Petrinje) priređuje Hrvatsko planinarsko društvo u Zagrebu u nedjelju 26. o. mj. Polazak iz Zagreba u nedjelju u 8.10 sati u jutro od stanice Bačuga, kamo se stiže u 10.45 sati. Povratak istoga dana iz Kraljevčana u 17.25, te se stiže u Zagreb u 20.15 sati. Putna blagajna plaća svojim članovima želj. voznu pristojbu za put tamo i natrag, a ostali članovi imadu prigodom prijave za taj izlet položiti iznos od dinara 28, za put tamo i natrag. Prijave se primaju u društvenoj poslovnici, Samostanska ul. 2. a, dnevno od 8—1 sat o podne i od 5—8 sati na večer, za koje se vrijeme obavlja upis novih članova, prima uplata članarine, pretplata na »Hrvatski Planinar« i daju razne društvene informacije. Telefona broj 65—01. Planinarska kuća »Tomislavov Dom« na Sljemenu imade telefon br. 71—50.

—

PREDLAGANJE PRIJAVA ZA DODATAK NA SKUPOĆU. — Kako velik dio umirovljenika nije još predao propisane prijave u smislu uredbe o dodacima na skupoću drž. umirovljenika br. 11.330-I. 1932. to je savska Fin. Direkcija u Zagrebu iznimno produljila rok za podnašanje ovih prijava do 15. III. 1933. Stoga se pozivaju svi umirovljenici koji se za isplatu mirovnina vode kod rečene Financijske Direkcije, da u koliko to već nijesu učinili podnesu najkasnije do 13. III. ove prijave propisno ispunjene uz prilog svijih dokumenata kako je to naznačeno u uputi koja je otisnuta na naleđu prijave. Svakom onom, koji na vrijeme neće podnijeti prijave ili u koliko ne će biti propisno ispunjena biti će bez daljnjega sa 15. III. 1933. obustavljen lični i porodični dodatak na skupoću. Službene tiskanice, koje se jedino primaju mogu se nabaviti osobno kod penzionog odjeljka Sav. Fin. Direkcije Zagreb Opatička ul. 20 I kat soba br 55, a kod Potporne Zadruge (prije Savez) Javnih Namještenika i Umirovljenika Zagreb Berislavićeva ul. 19 I kat desno **osobno** za vrijeme uredovnih sati od 8 do 12 i od 16 do 18 sati a **pismeno** uz prilog troška poštarine od Din 1.50. Cijena prijavi 0.50 Din po komadu.

—

Strossmayerova galerija slika Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u akademijinoj palači na Zrinskom trgu otvorena je nedjeljom i četvrtkom od 10 do 13 sati, a na ostale dane osim ponedjeljka, poglavito za strance, od 10 do 12 sati. Ulaznina 5 dinara.

—

Po katoličkom svijetu

Međunarodna štampa i katoličke misije

ULOGA ŠTAMPE U DRUŠTVU. — ŠTAMPA I MISIJE. — MEĐUNARODNA ŠTAMPA I AKTUELNI PROBLEMI KULTURE. — ORGANIZACIJA MEĐUNARODNE KATOLIČKE NOVINSKE AGENCIJE »FIDES«.

Naš vijek hoće u svemu da bude velik i originalan. Gotovo treba uzmicati pred rekordima na polju političkom, ekonomskom i socijalnom. Današnje društvo traži eksotiku i senzacionalnost te tako stvara nove oblike i sisteme, koji su u prvom redu veoma suprotni našoj čistoj duševnosti: budućnost traži gorljive obožavatelje, a klasična umjetnost ustupa mjesto rumbi. Da li treba žaliti nad stečajem naše stare civilizacije ili treba u svemu tome gledati želju, da se utvrdi najjača veza između staroga svijeta te nepoznatih naroda i plemena? Brzina je saobraćajnih sredstava učinila moderni svijet velikim trgom, na kojem se sastaju na zajednički razgovor evropski, azijski, afrički i američki stanovnici do stanovnika najudaljenijih i najosamljenijih otoka Oceanije. Ovi međunarodni odnosi mogu donijeti čovječanstvu dragocjene usluge, ali pod uvjetom, da postoji na jednoj i drugoj strani istinita želja proučavanja različitih, najaktuelnijih problema, koji traže tako hitno rješenje.

Velika međunarodna štampa ima u ovom djelu najvažniju ulogu. To je neizmjerno polje, koje joj se pruža, a koje ona može silno pomoći donoseći tako dragocjenu suradnju naseljivačima i misijonarima. Pomoću štampe pomoći ćemo mi mnogo misijonarima, najvjerodostojnijim zastupnicima kršćanske prosvjete, a najnepristranijim braniteljima porodica i plemena. Novinar će naći u radinosti misijonara bogati rudnik za novosti najvećeg interesa, ne samo za katolike, nego i za sav obrazovani svijet.

Nedavno je objavio jedan njemački list novost, prenesenu od agencije Fides: »Tiskara Lazarista u Pekingu izdat će drugi svezak kineske gramatike, odnosno šesti svezak zbirke »Jezične monografije«, uređene od časopisa »Anthropos«. Djelo će obuhvatiti više tisuća stranica, a bit će poznavaocima kineskog jezika od najveće znanstvene vrijednosti. Urednik je katolički misijonar o. Mullie, koji se je pojavio prije deset godina s djelom o fonetici kineskog jezika.« U svojoj kratkoći, vijest je zanimljiva, jer naglasuje vrijednost misijskog djelovanja u svim granama znanosti (povijesti, etnologiji, etnografiji i t. d.). Novosti ove vrste imaju općenit značaj i ne mogu se samo objavljivati u misijskim časopisima. U ostalom moramo priznati, da veliki evropski i američki listovi primaju rado vijesti, koje dolaze iz misijskih krajeva. Štampa tako surađuje u dvostruko plodnom apostolatu (pouke i odgoja) naročito kod mladih ljudi, koji žude za idealom.

Veliko poduzeće ne ide bez velike organizacije. Međunarodna štampa sa mnogobrojnim dopisnicima ne može postaviti izravne i neprekinute veze sa ogromnim misijama. Trebalo je osnovati središnju organizaciju, koja će primati vijesti iz svih misijskih krajeva, dapače iz najudaljenijih. Tako je mjeseca ožujka 1927. Kongregacija za širenje vjere odlučila osnovati agenciju »Fides« u Rimu. Poduzeće je bilo smjelo, no ono se je samo nametnulo, jer katolička Crkva ima svojih misijonara po svim krajevima svijeta.

Danas zauzima Međunarodna agencija »Fides« ugledno mjesto u novinarskom svijetu. Njezina je snaga u ogromnom broju dopisnika razmještenih po različitim krajevima Afrike, Azije, Amerike i Oceanije. Ima ih 425, koji šalju periodično vijesti iz dotičnih krajeva ne računajući 30 izvanrednih ili okružnih dopisnika, koji šalju vijesti općega značaja ili crtice iz političkoga, gospodarskoga, te socijalnoga života. Mnogobrojni zastupnici strane štampe u Rimu imaju priliku lično procijeniti njihovu pravu vrijednost, osobito za vrijeme sadašnjega kinesko-japanskoga spora, jer »Fides« ima sigurne i točne vijesti.

U njezinim uredima, uređenim na najmoderniji način, sjedi sedam glavnih urednika (njemački, engleski, španjolski, francuski i talijanski). Oni pripravljaju i sređuju dopise po najmodernijim zahtjevima moderne tehnike.

Međunarodna agencija »Fides« je sada u punom razvoju, tek iza pet godina opstanka. Osim novosti, koje ona šalje, svaki tjedan velikim dnevnicima i revijama općenitog značaja, pribavlja posebne članke o specijalnim problemima u različitim jezicima za revije čisto znanstvenoga značaja.

Agencija Fides objavljuje danas svoje članke i vijesti u 620 novina, u 42 države staroga i novoga svijeta. Djelovanje u tom smjeru se sve više širi i učvršćuje. Njezin je ravnatelj o. Ivan Considine otišao na put studenoga 1931. zbog proučavanja Azije i Afrike. U Rim se vratio istom koncem prošlog mjeseca.

Štampa ima danas na mase silan upliv. Zato treba širiti dobru štampu da pomogne što više misijskom pokretu. Ima nade, da će se pomoću nje osigurati najveći napredak širenju evanđelja među narodima. Misijonar, koji se posvećuje svom snagom podizanju poganskih plemena je heroj istinite prosvjete, njegovi napori zaslužuju, da se posveti veća pažnja štampi, i time pribavi naklonost javnosti prema njoj.

—

Kina: Veliki napredak katolicizma.

Pred osamdeset godina nije bilo u Kini ni 300.000 katolika. Dandanas u Kini ima više od 2 i pol milijuna katolika. Premda je kroz to vrijeme bilo više krvavih progonstava i poklano mnoštvo katolika zbog svoje vjernosti katoličkoj Crkvi, ipak je katolička Crkva u stalnom i naglom porastu. Zbilja se obistinjuje i ovom zgodom ona poslovica iz prvih vijekova kršćanstva da je »krv mučenika sjeme novih kršćana«. Kroz posljednjih 9 godina 43 misionara, 3 katehista i 4 laika su pretrpjeli mučeništvo u Kini. Ovo su tek utvrđena mučeništva, dok su još mnogi drugi isto tako mučeni i ubijeni, a o kojima se tek sabiru podaci.

—

Sjedinjene Države: Isusovci za visoko katoličko školstvo

Katoličko stanovništvo u Sjedinjenim Državama je neprestano u porastu, a isto tako i isusovački red, kojega zasluge za katolički život i rad ne priznaju samo katolici već i protestanti i državne vlasti. Godine 1840. imali su Isusovci u Sjedinjenim Državama samo 6 škola, dok sada imaju 36 samo visokih škola. Osim toga isusovci vode 13 sveučilišta, *13 koledža za Slobodna Umjeća i dr. Broj slušača na isusovačkim visokim školama, kojih je 1800 godine bilo samo 3000 ima sada 14.233. Dandanas je isusovački red u USA podijeljen na pet provincija u kojima* djeluje 4. 229 isusovaca. Glavni je njihov cilj da odgajaju katoličku inteligenciju na sveučilištima i visokim školama. Zanimljivo je da isusovci za svoje zavode i sveučilišta ne primaju nikakve pripomoći ni od vlade ni od općina.

—

Zimski dan u Veneciji

Venecija, siječnja 1933

Ranim jutrom bila je paluba »Marcela Mocceniga« sva oblivena maglom, gustom i raspuzljivom upravo kao što i plava pučina najsjevernijeg rukava Jadran. mora bila sva u pari. Brodska sirena je zviždala, kapetanove i kormilarove oči oprezno su krstarile svježom okolinom, a brod — ta poslušna grdosija u moći jednog čovjeka — pjenušao je oko sebe bistro more budivši ga iz kratkog sna.

Sve što je kazaljka bila bliže do »sedam« putnici su — a nije ih bilo mnogo — marljivije dolazili i zauzimali velik prostor brodske palube. Naprijed, samo naprijed. I magla je sagibala šiju pred obrisima sunčanih zraka. Magla je prštala, rijedila se, kao koprena što poput zastora ipak ne dopušta znatiželjnicima da pogledaju na sjajnu pozornicu.

Polumrak svitanja reskom hladnoćom osvježava. Decembarski vjetar klizi licem i obavija dobro zaogrnuto tijelo svježinom morske pučine. Crvenkasto svijetlo mladog sunca je intenzivno, ali kao tekućina, a utisak kao da se vozimo ispod vode, kroz eter.

Neobično lagodan osjećaj koji nutka da se zaboravi loše prospavana noć. Jer tko je privikao spavati na mirnoj zemlji, ne može se prve noći barem priviknuti na pomičnu brodsku škatulju. A iz daljine čuje se jednoliko, tiho uspavljujuće okretanje vijka. Uspavljujuće, a opet i neuspavljujuće. To umara. Onda ta melodija prestane, sirena prodre zrakom kao da očajno zove u pomoć — a ono uistinu podsjeća na opreznost, jer magla je brod ukliještila. Bljesne reflektor, ali naiđe na neprobojan zid milijardi sitnih vodenih atoma. Uzmakne, ugasne se, sirena zaječi, osovina propelera opet, opet… jednoliko, gotovo nečujno, uspavljujuće kod čega se ne može zaspati — gotovo ludo, umarajući. I tako uvijek, cijelu noć. Kao polumrtva neman što se provlači tvrdokorno ne uzmičući; nego polagano, sigurno, ali uvijek i samo naprijed. Ukočeni mir uokolo. I mornari su umukli svojim napolitanskim pjesmicama, i život malobrojnih decembarskih putnika je usahnuo — svi se posakrivaše kojekuda da slušaju jednoliko umarajuće okretanje osovine propelera. A to okretanje u upola praznoj utrobi »Marcela Mocceniga« dvostruko odzvanja.

Sve to što je prošlo ostajalo je u duši poslije tek kao kratak mučan san. Jer ovo maglovito jutro, što se na očigled bistrilo, osvježavalo je i krijepilo.

Venecija, kraljica mora! Ljudi kažu tako: Sve što bliže k njoj more biva užim Sa svake strane po jedan svjetionik. A onda od njih prema njoj dva duga umjetna pruda, dva »mola«. Kao da nutkaju: ovamo ili u — propast. I zatim: tvornice, mirne i žive, jedrenjače, čamci — motorni i na vesla — ribari. Primjećuje se jasno, da se, bližimo naseobini ljudi. To svatko zaključi, ali mi — mi hoćemo — u Veneciju. I pomična neman, koja je sada oživila, pokorava se toj želji. Financijski činovnici, koji su pred trenutak ušli s jednog motornog čamca ovamo, ruju po kovčezima i na svaki zelenkasto-žutom olovkom napišu »A«. Od nekih traže i putnice, a nekima ih vraćaju, jer su im oduzete još jučer predveče čim je brod krenuo. Među putnicima kratak razgovor:

»Pa putujemo iz Italije u Italiju«.

»Što ih briga za putnice?«

»Samo kopaju po kovčezima, a ne traže trošarinu«.

Pitanja u raznim jezicima, pitanja bez odgovora. Svi su šutili i pokoravali se — ceremoniji. A možda je i što drugo. Nijesmo znali?!

Kao jato golubova primakoše se gondole, crne i sive, usidrenom »Marcelu Moccenigu«. Jaš da u njima proboravimo nekoliko sekundi, da nam kod obale jedan besposleni prihvati kovčeg za desetak centezima i s jednom smo nogom na jednom od 118 otoka. Na jednom, na glavnom.

Da li respekt obuzme čovjeka kada se nađe pred onim, što je mislio, da možda nikada ne će vidjeti? Da li se oči više otvore ili zatvore, kada po prvi put gledamo nešto, što je čuveno po cijelom svijetu? Kada se po drugi put stvorimo tu, već smo znanci, prijatelji toga, već smo — barem za sebe — domaći. Ali prviput još je daleko od toga.

Kanali sa svoja 452 mostića isprepleli se. Mir se nadvio nad ovaj grad otoka. Nema automobila, nema tramvaja. Tek prvi prolaznici. Bez sunca, s ostacima magle, koja ipak propušta vidik do crkve Santa Maria della Salute i do otoka Giorgio Maggiore s jednim campanillom na njem, koji su tipični za ove krajeve. Nadaleko koraci su po terasi piazzette tuckali i svježe odzvanjali. Poslije nje: piazza. Znadete koja: S. Marco. Golem, skoro pravilan paralelogram, s prokuracijama s obje duže strane, s bazilikom Svetog Marka sa sjevera i Napoleonovim zdanjem s protivne strane. Novi campanille umjesto onog koji se 1912. godine srozao upravo na mjestu kao kućica od karata: crven, vitak, s bijelom »krunom« i neizbježivim lavom na sebi. Markova bazilika, okrugla, obla, načičkana sa šest okruglih portala, sa zlatnim bliještavim krovom koji je upijao u se prve zrake sunca, s grbavim parketiranim podom u sebi i s neodoljivom pointom mistike davnih vremena.

Palazzo ducale. Što i zašto da se o njoj piše. To je gotovo uzalud. Vidjeti tu palaču i dosta bez riječi. Izvana svakako interesantna. Moderna, to jest ravne linije s finim lukovima u dva reda. S maurskom ornamentikom i stilom, s nevidljivim krovom, žutozlatna i sjajna. Palača priča, palača sjaja i raskoši, palača bogata golemim dvoranama, intimnim odajama, klasičnim najvrednijim slikama, ali i opaka palača. A pred njom pružilo se njeno more, s gondolama opjevanima i nezaboravnim, u kojima se krije vječni ljubavni šapat, more mutno i crno koje ljeti u kanalima smrdi Kakvog li kaosa venecijanskih nedohvatnih vijugavih kanala s bizarnim palačama oko njih, s velikim sjajnim predvorjima. S palačama koje se ne ruše! A onamo iza palače prpošna uska, vijugava Merceria, venecijanska Kärtnerica, ispresijecana uličkama kao labirintom ispreletenima. I dalje, samo tako dalje s pogledom u ukusne izloge filigrantne zlatnine, skupocjenog stakla, najsuvremenije raskošne odjeće, najraskošnije svile, što se savila u sitne izloge ove sitne bogate ulice. I dalje, samo tako dalje, daleko od Ponte dei sospiri-a, koji se kao karoserija srednjevjekovne gospodske kočije, zatvorene i zakukuljene, nadvio nad prljavim masnim kanalom da poveže duždevu rezidenciju s kućom smrti. Kućom olovna zažarena krova. Dalje, samo tako dalje kroz liliputansku Merceriu, po kojoj vonja miris ribe i južnog vječnog limu-

Najstariji grad na svijetu

GRAD, KOJI JE SAGRAĐEN PRIJE 10.000 GODINA. — TKO SU GRADITELJI TITANSKOG GRADA. — GRAD SU UNIŠTILI ŠPANJOLCI. — GOLEMI GUBITAK ZA ARHEOLOŠKU ZNANOST.

Tiahuanaco smatra se najstariim gradom na svijetu. On leži 3.700 metara visoko na bolivijskoj visoravni, koja je puna jezera. Nekih šesnaest kilometara daleko od jezera Titicaca nalaze se ruševine jednog grada, koji je bio napučen još u vrijeme, kad je Mojsije objavio narodu izraelskome deset zapovjedi Božjih. Grad se međutim sve više približavao propasti i kako se čini stao opadati u broju pučanstva još prije pada Babilona. Međutim potpuno je propao svakako nedugo iza toga.

Ekspedicija američkog »Museum of Natural History«, koja je od bolivijske vlade dobila dopuštenje za iskapanja na ruševinama tog starog grada već pred trideset godina, završila je nedavno svoje radove.

Kad se prije mnogo god. utemeljila dinastija Inka, bio je ovaj grad već napuštena gomila razvalina. U to vrijeme nijesu Indijanci pripovijedali o tom gradu nikakove legende, niti su čuvali ikakove tradicije. Stoga su okrstili ovaj grad imenom »Grad mrtvih« i na tome je ostalo sve do danas

Nitko ne može sa sigurnošću utvrditi, kad je ovaj grad sagrađen. Neki učenjaci kao na pr. Nijemac dr R. Müller drže da je ovaj grad sagrađen nekako između 14 i 10 hiljada godina prije Krista. Ovu pretpostavku osnovao je on na temelju vrlo brižnih astronomskih promatranja, koja imadu za predmet pomicanje zemaljske osi. U tom mu je najviše pomogao sistem sunčanog sata, koji su tamošnji stanovnici upotrebljavali za računanje vremena i određivanje drugih datuma. Mülleru je na koncu uspjelo utvrditi, da je Tiahuanaco svakako najstariji poznati grad na svijetu — za mnogo godina stariji i od Ura i od piramida. Narod, koji je sagradio taj grad s onu stranu Kordiljerskog lanca još u sumračje povijesti, imao je svakako visoku kulturu. Visoki napredak u matematskoj znanosti, a isto tako i u astronomiji pa zatim originalno pismo i neobična dotjeranost na području arhitekture vrlo su značajni za ovaj narod.

Međutim Tiahanaco nije samo najstariji grad na svijetu, nego i grad, koji je obavijen velikom tajanstvenošću. Nijedan učenjak ne može ustanoviti, kojoj rasi su pripadali graditelji ovoga grada, zašto su ga konačno napustili i kako su mogli načiniti tako titanska djela, kojima nema ravnih; odakle su došli ti graditelji i kamo su kasnije otišli i napokon, zašto su taj grad izgradili upravo na svježem zraku bolivijske visoke ravni.

Tiahuanaco je uistinu pravo čudo svijeta, potpuno jedinstveni grad na svijetu. Nigdje na zemlji nema ništa, što bi moglo podsjetiti na njegovu skulpturu, arhitekturu i kulturu. Nema nijednog poznatog ostatka koje starije kulture, na temelju čega bi mogli tvrditi, da se iz te kulture razvila kultura Tiahuanaca.

Područje, na kojem je stajao ovaj grad predstavlja područje od 2 i po četvorna kilometra. Na toj površini stoji grad izgrađen od velikih kamenih blokova, od kojih svaki teži po 100 tona. To kamenje nije povezano sa običnom žbukom nego velikim srebrnim klinovima.

U gradu se nalazila kamena piramida, visoka 60 metara. Prostor na kojem je bila sagrađena obuhvatao je 65 četvornih metara. Na vrhu te piramide stajala je udubina ispunjena vodom, do koje se dolazilo širokim stepenicama. Osim toga imao je grad i veliki hram, čije je dvorište bilo urešeno sa nekoliko stotina stupova, visokih do šest metara i sa gigantskim kipovima bogova, koji su sizali u visinu do 18 metara i visokim vratima, koja su isklesana od jednog glomaznog kamena.

Od svih ostataka ovoga golemog grada upravo su najzanimivija ta vrata, »istočna vrata«, koja su ujedno i najveći svjedok velike prošlosti ovoga nepoznatog naroda.

Svaki posjetnik ovih ruševina mora se uistinu najviše čuditi glomaznom kamenju. Tako same jedne stube upućuju na čudnovate zaključke. Svaka pojedina stepenica dugačka je do šest metara, a široka tri metra. Koje metode i kakova pomoćna sredstva su upotrebljavali nepoznati graditelji, kad su morali rukovati tako golemim kamenjem. Nema sumnje, da je, kako iz toga izlazi, u njih bila i sama tehnika na visokom stupnju. U potrebljavanje srebrnih klinova kod povezivanja kamenja mjesto žbuke, upućuje nas na zaključke, da su graditelji vjerovali, da grade grad, koji će stajati za vječna vremena. Međutim su došli Španjolci, koji su u tom srebru vidjeli bogato vrelo obogaćivanja i nesmiljeno rušili zgrade, koje bi još sada stajale u cijelom svome sjaju, da nije bilo toga prokletog srebra. Kolikogod je Kolumbo **bez sumnje koristio svijetu otkrićem Amerike, ipak je sam ovaj njegov uspjeh do**sta oštetio znanost o starim kulturama, jer su španjolski osvajači, koji su dolazili poslije Kolumba u nezasitnoj želji za obogaćivanjem sve pred sobom rušili. Svaki je srebrni klin u kamenju težio po nekoliko kilograma te je više njih predstavljalo dovoljno veliku imovinu. No nesamo da su uništavali ove stare spomenike nesavjesni konkvistadori nego i vojnici, koji su kipove upotrebljavali za nišan, a da, jasno, nijesu shvaćali, da se u svakom komadiću ovog starog kamena krije neprocjenjivo arheološko blago. Nato je tamo prodrla i moderna kultura. Trebalo je izgraditi željeznicu. Položili su prugu upravo preko ruševina grada. Opet se uništavalo bez ikakve savjesti. Bezbroj kipova razoreno je i stavljeno u temelje pruge. Sa tim kipovima i vrijednim spomenicima moglo bi se napuniti do 500 teretnih vagona. Dakle za arheologiju strašan gobitak.

—

NAJVEĆI HONORAR ZA FILMSKU GLUMICU U ENGLESKOJ

Od svih fimskih glumica u Engleskoj najveći honorar dobiva Evelyn Laye, kojoj britansko društvo Gaumont za svaki film plaća 5000 funti. Umjetnica je poznata po više svojih dobrih filmova.

PROCES OKO BRIANDOVE OSTAVŠTINE.

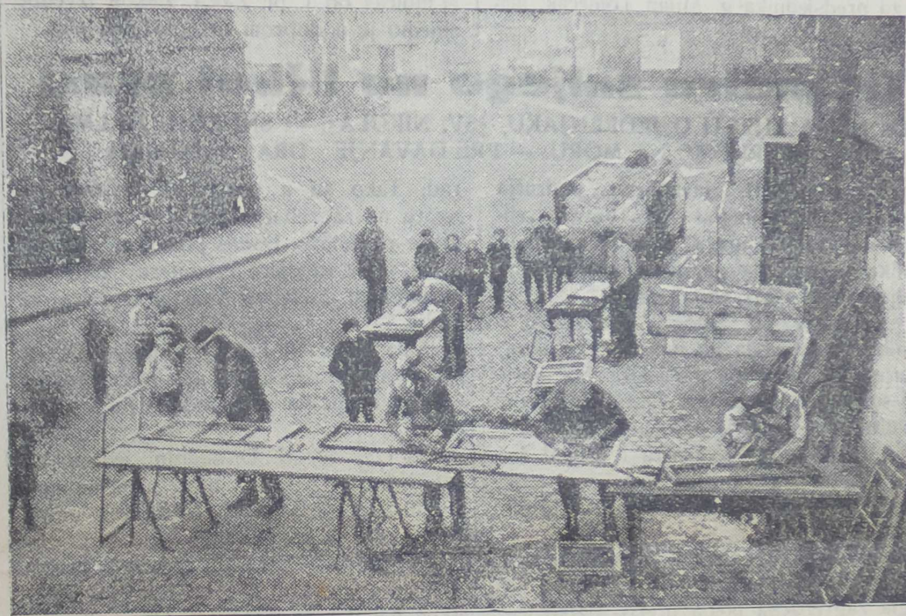
U Parizu će ovih dana započeti proces oko ostavštine Aristidea Brianda. Briandova baštinika Charlesa Brilliaua tužila je gđa Jeanne Norteau za svotu od 150.000 franaka, koje je Briand morao njoj ostaviti, budući da je imao dužnost, da se za nju brine, kad je s njom dugo podržavao prijateljske veze.

IZLOŽBA SENDVIČA U BUDIMPEŠTI

Kako javljaju iz Budimpešte, tamo se sprema izložba sendviča, na kojoj će se izložiti sve moguće vrste i uputiti publiku u njihovo pripremanje. Na izložbi će uzeti učešće kuhinje hotela, restaurana, sanatorija i otmjenih privatnih kuća. Ova priredba budimpeštanskih kuhinja je u neku ruku samo pretpriprava za internacionalnu izložbu kuharskog umjeća u Beču.

AVIJONSKA NEZGODA HORTHYEVA SINA

Stariji sin madžarskog državnog guvernera Horthya poduzeo je neki dan let sa svojom jedrilicom. Međutim uslijed odviše nasilnog vjetra bio je prisiljen, da se spusti na zemlju. Spustio se nad jednu šumu i to tako, da je jedrilica ostala na vrhu visokog stabla. Ni jedrilica ni pilot nijesu niti najmanje povrijeđeni.

U NEUNKIRCHENU OPET GRADE.

Broj razlupanih stakala na kućama u Neunkirchenu uslijed eksplozije tako je velik, da je nemoguće sve popraviti u radionicama, pa su radnici bili prisiljeni da se smjeste na ulici.

---

na, za kojeg Goethe čeznjom pita: gdje
cvate? Nadesno, pa nadesno i opet: ka-
nal. Ali ovaj puta Canal Grande. Njegov
Ponte di Rialto je i jedini zidan. Još su
samo dva druga, oba željezna. Širok, u
luku kao stari mostarski most, ali niži,
po srijedi s dućančićima, skoro svima za-
tvorenim. A dalje crn od čađe, s hladnim
stogodišnjim mramorom (umjesto dota-
dašnjeg drva) o koji se odrazuje mutna
vodurina. Vaparetti sokću i drmaju se,
tek se dotaknu obale, čas lijeve pa onda
desne, i odmah dalje, dalje ... Zamazani
su i zastarjeli. Zamazali se od dima i cr-
ne vode kanala i ostalih kanalčića. A gon-
dole plove i stoje njišući se na valovima
vaporetta, kimajući i pozdravljajući.

I opet piazzetta, i opet piazza. Ali
ovaj put živahni. Za trideset lira možete
se i fotografirati. No strance poznajete.
Oni se većinom fotografiraju sami, a En-
glezi i ne pomišljaju na što drugo. S ka-
pama, s »pumphozama«, s dogledom na
remenu preko kaputa, s hladnim ukočenim
licem gledaju i gore, i lijevo, i desno, ali
ne — dolje.

Golubi! Tko na piazzi ne vidi i tko
ne dopusti da ga posjete?! Sjedaju na
rame, na dlan i jedu ponuđeno. Mrvice.
I s njima su zadovoljni. Radosno guču i
opet odlete dalje i drugome.

A sunce je zasjalo. Venecijansko de-
cembarsko sunce, posljednje ove godine.
Toplo i ugodno mazilo je gladak blje-
štav mramorni pod piazze ljeskajući se
o krovove i pjevajući pjesmu vječnog
proljeća. Kakve li lagodnosti. Gdje je ma-
gla? Sunce i ovaj zrak upilo ju u se da
nebom zavlada azurna duboka vedrina.

Podne u Veneciji; blagdan kada sve
vrije, kada u crkvama šutke stoji narod,
kada more pjeva i vabi. Nedjelja u Ve-
neciji, za kojom ćemo uvijek s nostalgi-
jom čeznuti mi koji je barem jednoć do-
živjesmo. Sve kao da pjeva, kao da nas
ovaj blagi, plemeniti zrak tapša po rame-
nima, koja se svijaju pred veličanstvo o-
sjećaja i raspoloženja. Melodija proveja-
va cijelom Italijom, od snježnih vrhuna-
ca Alpi pa do siromašne žarke Sicilije i
slila se u tek nekoliko bisera, među koji-
ma je Venecija zacijelo na jednom od naj-
dostojnijih mjesta.

I brodić je zazviždao, zadrmao i za-
plovio kroz čišće i bistrije valove prema
Lidu.

Dugoljast otok, poznat iz bliza svjet-
skim rasipnicima, nepriznavaocima krize,
i onima, kojima je ona ne nevolja nego
blagostanje. Nekoliko najelegantnijih ho-
tela za razmaženjake, kojima i nije toliko
do komfora kao za tim, da drugi »bijed-
nici« znaju, da oni mogu dnevno svaki
plaćati 200 do 300 lira za se. Pa to je ta-
kvima i sve što imaju, i sve što mogu. Ali
zato su one aleje, zaštićene drvećem i o-
basjane dahom beskonačnog mora, slo-
bodne svima, pa i meni. Taj Lido simpa-
tičniji je zimi nego ljeti za vrijeme »ve-
like« sezone. Muž i tišina privlače naro-
čito snažno. Bezgranično carstvo sklada
prirode razlilo se ovdje raskošno uvijek,
u svako doba. Ono stotinjak posjetilaca
razmili se, nestane, Lido ih proguta. Ali da
ih tetoši, da mu se poda strasno i želj-
no priznanje. To osjećamo. Ta savršena
čistoća i pitomost potenciraju do sugesti-
je.

Franz Werfel, taj nedostiživi kompozi-
tor svog blistavog »Verdi«-ja, spjevao je
Lidu himnu.

... Jednoga dopodneva vozio se s
malim parobrodom on s njom na Lido.
Prokoracali su pustu ostavljenu aleju a-
kacija od laguma do obale. Maglovita i
naoblačena Adrija bacala je na obalu du-
ge redove valova koji su bučno padali.
Samo dva vjetrom nakrivljena prepunjena
jedrenjaka stajahu vani u pari, kroz koju
je rijetko igralo maskirano sunce s o-
slabljenom oštrinom. Relais, od kojih je
posljednji pedeset metara daleko u moru,
od napola golih ozeblih ljudi, koji povi-
kom i mahom vuku ovamo tešku mrežu,
nije bio za vidjeti i činilo se kao, da se ne
može dotaći. Plima je obalu veoma skra-
tila; njih dvoje su brzo koracali prema
Malamoccu. U tamno zrcalo propadala je
njena noga; ono je ostalo nerastrgano,
ali znak stopala zaostajaše ...

(Svršit će se)

Zlatko Dujmović

Knjige i listovi

»RIJEČ BOŽJA«. Izašao je drugi broj »Riječi Božje« sa slijedećim sadržajem: Nedjeljenje Homilije (Colombo-Nola). 1 Nedjelja I Korizme. 2 Nedjelja II Korizme. 3 Nedjelja III Korizme. 4 Nedjelja IV Korizme. 5. Nedjelja V Korizme (Muke). 6 Bijela nedjelja. 7 Nedjelja II po Uskrsu. 78 Korizmena propovijed o suvremenoj krizi (Bertić). 9 Na Veliki Petak (O. Gugić). 10 Na Veliki petak (II. Kraća propovijed.) 11 Na svečani dan Uskrsa (nadb. Rodić). 12 Na Uskrsni ponedjeljak (Colombo-Nola). Na dane Svetaca. 13 Sv. Ivan od Boga (Vlašić). 14 Sv. Josip (Vlašić). 15 Sv. Benedikt Opat (Vlašić). 16 Na Blagovijest (Juretić). 17 Sv. Ivan Kapistran (Vlašić). 18 Sv. Vincenc Fererski (Vlašić). 19 Sv. Juraj Muč. Borić. 20 Sv. Katarina Sienska (Vlašić). Prigodni govori. 21 Euharistijski govori (po franc. Nola). 22 Za prvu Pričest (franjevac). 23 Konferenc. kršćanskim ženama (iz fran. Frančišković). 24 Egzorte učećoj mladeži (O. Gugić). Homiletski savjeti i misli (Keppler-Juretić).

Kako se vidi, i ovaj svezak časopisa obilan je i zanimiv, jer sadrži 24 razna govora. Propovijedi »Colombo Nola« zbog svoje jednostavnosti, živih primjera, kratkoće, jezgrovitosti i zanosa naišle su na opće priznanje. Pretplatnici iz domovine, iz inozemstva, a i Amerike na sav mah hvale i pozdravljaju časopis. Tako javni bilježnik iz Pittsburgha Petar Reškovac tu skoro upravi »R. B.« piše: »**Kratkim pregledom poslanih revija upravo sam se zadivio ... To je zaista suho zlato svete nauke, pa nije čudo, što ta revija nosi divno i milo ime »Riječ Božja«.** O. Albert Žagara iz Millvale, Pa., šaljući dolara 8, veli: »**Ja se divim Vašim krasnim i sočnim propovijedima**«. Uredništvu i upravi časopisa stiglo je još mnogo usmenih i pismenih izjava, iz kojih se jasno vidi, da je »R. B.« nesamo uvažena, nego je ona našemu svećenstvu i mila. Stoga je i shvatljivo da broj njezinih pretplatnika dnevno skače te je u zadnjih par mjeseci dobila 117 novih narudžbi, među kojima i sa nekoliko pravoslavnih parohija (Kać, Osječani itd.).

Ovaj naš časopis, koji je zagazio u četvrtu godinu života, koji vidno u svemu napreduje, najtoplije preporučamo nesamo našemu dušobrižnome svećenstvu, već i onima, koji se bave poukom, školom i odgojem, jer će i za svoju mladež tu naći dosti lijepa i zgodna gradiva, kako su to nedavno priznala dva svećenika profesora na srednjim školama.

»Riječ Božja« stoji godišnje din 100.— Uprava je u Zagrebu (Vrbanića 13).

Razno iz države

Povratak varaždinske deputacije iz Beograda. Iz Beograda se povratila deputacija grada Varaždina, koju je predvodio varaždinski načelnik g. Novaković, a koja je molila kod nadležnih faktora da se u Varaždinu proširi carinarnica, da se izgradi željeznička pruga Varaždin—Koprivnica da u Varaždinu ostane okružni inspektorat, da se plati zaostala stanarina gradu za nastambe i dr. Deputaciji je obećano da će se njihovim molbama izaći u susret.

Pokretna poljodjelska izložba. Pokretna poljodjelska izložba napustila je Osijek i krenula u Dardu. Prema izjavi vodstva ove izložbe posjetilo je u Osijeku izložbu oko 7.000 osoba.

Put dra Šimraka po Dalmaciji. Dne 21. otputovao je u Hvar, direktor »Hrvatske Straže« i sveučilišni profesor dr Janko Šimrak, gdje će se zadržati nekoliko dana. Odatle nastavlja put u Brač, Dubrovnik, Kotor, pa onda Makarska, Šibenik, Drniš. U Splitu je održao dva predavanja, a jedno u Sinju, koja su bila vrlo dobro posjećena.

Požar u Brodu. U Brodu je buknuo požar u trgovini g. A. Tomljenovića. Požar je bio prividno pogašen, te je u jutro u 4 sata ponovno izbio, a nakon 5 sati opet nanovo se pojavio, jer je vatra tinjala u skladištu robe i tako što nije uništila vatra uništeno je vodom posvema, a konačno šteta u radnji, koja je posvema, uništena, procijenjena na 300.000 Din. Radnja je bila osigurana kod društva »Slavija« u Ljubljani.

Protiv lošeg uticaja filma. Nedavno su dački roditelji u Banjaluci zabrinuto raspravljali o lošim utjecajima na odgoj njihove djece, pa su tom zgodom donesene zabrane đacima polaženje korsa (osim je damput sedmično) i kinematografa. Sada javljaju iz Dervente također o sastanku roditelja. Na tom sastanku je konstatirano da kinematografi najviše loše utječu na đake, pa je odlučeno da se zamole vlasti da se đacima zabrani pohađanje kinematografa. Osim toga je konstatirano da su škole prenatrpane te da bi trebalo naći načina, kako da se spriječi prenatrpanost škola.

Justifikacija šerifa Hadrovića u Sarajevu. U Sarajevu je jučer ujutro justificiran od vojne izvršne vlasti vojni bjegunac Šerif Hadrović, koji je, kako smo svojevremeno javili, pobjegao iz sarajevskog garnizona i nastanio se kod Ivanke Prisnić u Dubrovniku, koju je konačno zadavio stegnuvši joj žicu oko vrata, orobio je i pobjegao. Bio je uhvaćen u Sutarini kod Hercegnovoga i osuđen od sarajevskog vojnog suda na doživotnu robiju. Međutim je vrhovni sud poništio osudu i osudio ga na smrt. Na stratištu se našlo dosta radoznale publike. Hadrović je htio da mu budu zavezane oči, ali su mu ih ipak zavezali. U nj je ispaljen plotun od pet vojnika i ostao je na mjestu mrtav.

Riješena ubojica vlastitog djeteta. Osječki sudbeni stol riješio je radnicu S. Rataković, koja je u vodu bacila najprije svoje dijete, pa dijete svoje sestre, a zatim se i sama bacila u vodu. Zadnji čas je spašena Stane i dijete njezine sestre, ali se njezino dijete utopilo. Sud je ustanovio da je Stane Rataković slaboumna.

Dovršava se cesta Vrgorac—Orah. Javnim radom dovršuje se cesta Vrgorac —Orah. U skoro vrijeme moći će se autom iz Vrgorca na Orah.

Katastarska uprava u Sanskom Mostu. Ministar financija rješio je da se za kotar sanski, na području Vrbaske financijske direkcije, obrazuje nova katastarska uprava sa sjedištem u Sanskom Mostu.

Učestale krađe u Srijemskoj Mitrovici. U Srijemskoj Mitrovici su u posljednje vrijeme jako učestale krađe, koje se zbivaju po periferiji grada. Policija ima pune ruke posla.

—

Vitina

Pretres budžeta. Ovih će dana otpočeti pretres budžeta vitinske općine.

Vjerski život. Neumornim radom o. t. Matice, vjerski život vjernika sve bolje napreduje.

—

NAŠI LJUDI I KRAJEVI

Kulturno prosvjetni rad u Samoboru

30. SKUPŠTINA PUČ. KNJIŽNICE I ČITAONICE. — PRIREDBA DJEČJEG OBDANIŠTA. — KONCERAT HRVATSKOG PJEVAČKOG DRUŠTVA »JEKA«

Samobor, 22. II. **Pučka knjižnica i čitaonica,** koja broji 178 članova, održala je 19. o. mj. svoju 30. godišnju glavnu skupštinu. Višegodišnji zaslužni predsjednik g. Stj. Fresl ml. otvorio je skupštinu i u kratko iznio prikaz prošlogodišnjeg rada, dok su tajnik, knjižničar i blagajnik točno izvijestili o djelovanju i stanju društva. Čitaonica je priredila osam poučnih predavanja, što su ih održali gg. profesori iz Zagreba. Društvo imade svoju vlastitu glazbu, koja se lijepo razvija pod vodstvom kapelnika g. Kolara, a mnogo je uradilo u smislu svog prosvjetnog zadatka time, što je rado i besplatno dozvoljavalo svim kulturnim društvima upotrebu svoje dvorane i pozornice. Na prijedlog predsjednika g. I. Bišćana potkrepljen govorom g. župnika skupština je jednoglasno uz oduševljeno pljeskanje zaključila, da se u društvenu štampilju i emblem opet stavi znak sv. križa, kako je bilo kod osnutka društva pak sve do godine 1921. Izabran je isti upravni odbor a za predsjednika g. Milan Tomečak, učitelj.

Dječje »Obdanište« čč. sestara Družbe služavka maloga Isusa izvelo je istog dana u prostorijama Pučke knjižnice svoju prvu veoma uspjelu priredbu. Mališi su izvrsno, sasvim prirodno i veselo igrali svoje uloge na radost mnogobrojnog općinstva, koje ih je nagradilo istim odobravanjem, cvijećem i bombonima. Potrebe »Obdaništa«, koje tako uspješno odgaja djecu, preporučujemo dobrotvornosti svih prijatelja malenih.

Hrvatsko pjevačko društvo »Jeka priredilo je 19. o. mj. u dvorani »Lavice« svoj koncert, koji je odlično uspio. Društvo uživa osobiti ugled i simpatije građanstva, koje je to obilnim odazivom sve u vrijeme teške krize najbolje posvjedočilo. Pod ravnanjem revnog zborovođe g. B. Antonića pjevalo je društvo na zadovoljstvo svih i to mješoviti zbor: »Jorgovan i slavuj« od I. Muhvića, »Zima« od R. Taclika, »Matija Gubec« — balada — od Fr. Vilhara, »Ružica i slavuj« od I. pl. Zajca, »Svagdan« od H. Frančića, a muški zbor »Putnika« od V. Lisinskija i »Ljubica« od I. pl. Zajca. Zakon izvedbe slijedio je u dobrom raspoloženju ples.

Tri metra snijega na ličkoj pruzi

JOŠ NEMA VIJESTI O JEDRENJAKU »SV. NIKOLA«. — SNIJEG U DALMACIJI I NEVRIJEME NA MORU. — PRE DAVANJE DRA VUKUŠIĆA

Split, 22. II. **Javljaju iz područja Zrmanje, da tamo puše jaka bura s velikim mećavama snijega. Sada je napadalo toliko snijega, da ga ima mjestimice na željezničkoj pruzi oko 3 metra.**

Split, 22. II. Sinoć je pao snijeg u Dalmaciji tako, da ga ima sve do mora. Inače danas u Splitu pada kiša. Na moru bijesni nevrijeme uslijed vjetra. Parobrod »Dubrovnik«, koji je putovao na Rijeku i Trst došao je do Kvarnera i uslijed žestine vjetra nije mogao naprijed, te je kapetan bio primoran da dade nalog za povratak.

Split, 22. II. Uslijed prekida željezničkog saobraćaja preko Like, danas je stigla zagrebačka pošta preko Metkovića parobrodom brze pruge.

Split, 22. II. Na želju mnogih, koji nisu mogli prisustvovati predavanju o Terezi Neumann, sutra će dr Vukušić opet ponoviti to predavanje u dvorani »Marulić«.

Split, 22. II. U Narodnoj ženskoj zadruzi priređuje gđa Milica Kostić-Selem svoje lirsko veče.

Split, 22. II. Osječko-novosadsko kazalište, koje u Splitu djeluje kao kazalište primorske banovine, sve više širi svoj rad. Tako su u posljednje vrijeme po uzoru na zagrebačko kazalište uvedene i dječje predstave. Danas poslije podne daje kazalište za djecu premijeru komada: »Čudnovati doživljaji Maloga Đurice« od Golje.

Split, 22. II. Jučer je započeo proces don Anti Braškiću po zakonu o zaštiti države. Rasprava je odgođena za 6. ožujka.

Split, 22. II. O sudbini jedrenjaka »Sv. Nikola« iz Omiša još se ništa ne zna. Sve lučke kapetanije na Sredozem. moru javljaju, da im nije poznato, što se dogodilo s jedrenjakom »Sveti Nikola«. Javlječke obale dne 12., 13. i 14. veljače nalano je nadalje da je između Malte i afričke obale dne 12., 13. i 14. veljače vladao veliki uragan. A baš se tada nalazio na toj liniji i jedrenjak. Ipak još nisu izgubljene sve nade, jer postoji mogućnost, da su se mornari spasili kad se brod potopio. Stoga se nestrpljivo očekuju daljnje vijesti.

—

Dubrovnik

Premijera Nedbalove operete »Poljačka krv«.

Dubrovnik, 21. II. U nedjelju je u Bondinom Kazalištu po prvi put izvedena »Poljačka krv«, opereta Oskara Nedbala. Pod upravom Ma J. V. Vrutickog u izvedbi je sudjelovala »Dubrovačka Filharmonija« i članovi mjesnih pjevačkih društava a gostovala je gđa Jakša i gg. Picek i Kokotović. U ponedjeljak je dana prva repriza.

Sušak

Koncerat »Prim. Hrvata«.

Sušak, 22. II. U nedjelju 19. o. mj. ponovio je »Primorski Hrvat« vokalni koncerat u dvorani Hrvatske Čitaonice na Trsatu, ovaj puta uz pučke cijene, kako bi i najširim slojevima pružio mogućnost, da čuju našu lijepu pjesmu.

Bura.

Sušak, 22. II. Ovih je dana zavladala u Primorju opet jaka bura, čiji zamasi dosižu jakost od 180 km na sat. Parobrodarski saobraćaj je skoro sasvim obustavljen. Opasnost prolaziti ulicama je velika, jer bura nosi crijepove sa kuća, a nisu rijetki slučajevi da bura pojedince obara na tlo. Većih nesreća nije do sada prouzrokovala. Željeznički saobraćaj odvija se normalnim tokom. Iz okolice javljaju da je bura odnijela mnoge krovove.

Kretanje brodova.

Sušak, 22. II. Kretanje brodova u sušačkoj luci bilo je u razdoblju od 9. do 15. o. mj. vrlo živo. Luka je bila dnevno puna brodova, a mrtvi kanal pun većih i manjih jedrenjaka, koji ukrcavaju većinom drvo. Jedrenjaka bilo je oko 27. Doputovalo je osim parobroda koji vrše redovan saobraćaj još 12 parobroda. Od tih je 9 parobroda otputovalo.

Mitrovica

Izgradnja nasipa. Davna potreba Srijemske Mitrovice — veliki savski odbrambeni nasip — sada se napokon ostvaruje. Novi gradski odbor, na čelu sa gradonačelnikom g. dr Jaroslavom Danešom, započeo je ostvarenje ovog posla punim tempom. 20. prosinca prošle godine započelo se sa prvim radovima kod »Promenade« prema istočnom dijelu savske obale. Ovaj dio nasipa proteže se do Zimovnika i dug je 2300 metara, a cio nasip protezat će se do Čerihove fabrike, odnosno do prekida velikog nasipa Vodne zadruge »Bić-Bosut«.

Do sada je nasip načinjen u dužinu od 700 metara, sa 23.000 kub. metara zemlje. Nasip svojom visinom dostiže do prozora kuća, koje su za prošle poplave bile u vodi. Računalo se da će se za 50 kalendarskih dana izraditi 45.000 kubika, ali je ostvarena tek polovina. Zbog toga će započeti sa strogom egzekucijom, da se dužni doprinos prisilnim putem utjera. Na nasipu rade osim Mitrovčana, i seljaci iz Ladarka, Hrtkovaca, Nikinaca i dr. Po mišljenju gradskog inženjera g. Oskara Ledeгera, ovaj nasip bit će najjači u državi.

Osijek

Problem osječke kazališne trupe. Imenovanjem g. Konjovića za upravnika zagrebačkoga kazališta ostalo je ispražnjeno mjesto upravnika osječkoga kazališta, koje sada gostuje u Splitu. Još se ne zna, tko će doći na to mjesto, ali po svoj se prilici čini, da se ovo mjesto više ne će popuniti, nego da je imenovanje g. Konjovića za upravnika zagrebačkoga kazališta prvi korak k ostvarenju »staggiona« u okviru ansambla zagrebačkoga kazališta, o čemu smo pisali prije kratkog vremena. Plan o raspuštanju nekih provincijalnih kazališta i o uvođenju ambulantnih trupa, sastavljenih od članova zagrebačkoga kazališta, potječe od g. Konjovića te će on prema tome, kao upravnik zagrebačkoga kazališta, moći sada ostvariti ovu ideju, za koju se izjasnilo navodno i ministarstvo prosvjete. To znači, da će se u tom slučaju osječko kazalište uskoro raspustiti, a članstvo će se djelomično pripojiti zagrebačkom, a djelomično ostalim kazalištima. Zasada vrši dužnost upravnika tajnik g. Tanhofer. Momentano stoji situacija tako, da će trupa završili sezonu u Splitu sredinom mjeseca travnja, a potom će otputovati u Suboticu, gdje će nastaviti rad, ukoliko do onda ne nastupe promjene u onom smislu, kako smo to izložili.

Sinj

Odličan gost kod starih prijatelja. U subotu smo imali rijetku sreću, da nas je pohodio direktor Hrvatske Straže sveuč. profesor dr Janko Šimrak, koji je prisutne svećenike (a bio ih je lijep broj) izvijestio o stanju Katoličkog Dnevnika. Otac Janko je ostao veoma zadovoljan, jer je vidio jednodušnost redovnog i svjetovnog klera, u odlučnoj volji da podupru Katolički Dnevnik. Odmah je sabrana lijepa svota kao dar, a neki su isplatili zaostatak pretplate ili se pretplatili na Tjednik. Ocu Janku želimo sreću i u drugim mjestima naše lijepe Dalmacije. Samo želimo da nas češće pohodi!

Banjaluka

U Bosni **stočarima vukovi čine velike štete.** Uslijed ponovnih snježnih mećava i oštre zime zvjerad je počela u čoporima da silazi sa planine u sela. Naročito su veliki čopori vukova koji po torovima tamane stoku. Ima slučajeva da su vukovi počeli po selima da napadaju i ljude. Zbog toga su seljaci svoje torove počeli da premještaju na domak sela, kako bi se lakše odbranili od gladnih vukova. Neka lovačka društva sa seljacima spremaju hajke na zvjerad.

Odasvud iz naših krajeva

Tešanj: Nesreća pod ledom.

U utorak poslije podne ovdašnji 60-godišnji veleposjednik g. Omer ef. Đonlagić, koji sada stalno stanuje u selu Kaloševiću, ponio je u vreću od kojih 50 kilograma kukuruza u obližnji seoski dućan, da bi se podmirio, ali kako je morao da pređe preko rijeke Usore, tu je i stradao životom.

Preko rijeke Usore, kako nema mosta, nego se prevoz vrši sa čamcem u branito je i rahm. Omer ef. sjeo sam u ladu i otisnuo se preko vode.

Kada je bio već došao na drugu obalu i htio da izađe iz čamca, u istom se momentu čamac ispod njega izmakao. Kako mu je jedna noga bila u zraku, a teret je imao u rukama, to je pao u vodu i otišao pod led, a da nije mogao nikoga dozvati u pomoć.

Sv. Ivan Zelina: Dr Martin Duranec †

Jučer dne 21. o. mj. umro je u Sv. Ivanu Zelini zaslužni župnik dr Martin Duranec u punoj muževnoj dobi. Pokojnik je rođen u Gornjem Kneginjcu kod Varaždina 28. lipnja 1878., a bogoslovne nauke je dovršio u Zagrebu, gdje je 1903. zaređen za svećenika. Kapelanovao je u Vel. Grđevcu. Kako se isticao izvanrednom sposobnošću i inteligencijom bio je 1906 poslan u Augustineum u Beč, gdje je doktorirao. Vršio je zatim službu vjeroučitelja u Zagrebu i Varaždinu sve do 1922. godine, kad je postao župnikom. Umro je od kapi, a naknadno se konstatirala i upala pluća. Sprovod će se obaviti sutra 23. o. mj. prije podne. Bio je popularan i simpatičan, te ga je cijela župa volila. P. u m!

—

Đački ton-kino u Zemunu. U Zemunu je u zgradi trgovačke akademije otvoren prvi đački ton kino u državi. Ulaznice su po 3 dinara.

Dante u novom svijetu

(Nastavak 77).

3. III. 1670. Francesco Grimani provveditore generale a Palmi izvješćuje mletačku vladu o uroti P. Zrinskoga i K. Frankopana zoveći prvoga »che per capo de medisimi Croati veniva publicato il sgr. conte Pietro di Sdrino; Krstu »il marchese Frangipani itd.« (U mlet. arh.) 1670. 10. III. Karlovac Zapovjednik hrv. krajine grof Herberstein šaljući vojn. vijeću u Gracu prep. pismo sa svojim poslanikom Pauklerom, koji će usmeno izvijestiti o nakanama P. Zrinskoga i K. Frankopana »nach meiner hicherkunft auf des herrn Graffen von Serin, wie auch des herrn Marchese Frangipani itd.« Ban Petar Zrinski 24. III. 1670. iz Čakovca svome šuri K. Frankopanu daje punomoćje »Nos comes perpetuus a Zrinio .... qualiter nos excellentissimum et illustrissimum dominum d. Marchionem Franciscum Frangepani comitem in Tersath, Segniae, Vegliae et Modrussae perpetuum itd.« 1670. 4. IV. Udine. Benedetto Giustiniani, mlet. namjesnik u Furlanskoj, svojoj vladi ..... e l' arrivo a lui di gentilhuomo della Marchese Giulia moglie del Marchese Francesco Frangipane itd.« (U mlet. arh.).

.... i da će k njemu prispjeti neki plemeniti izaslanik od strane markize Julije, supruge markiza Franje Frangipane.

U Codex diplomaticus Ivana Kukuljevića Sakcinskoga ima listina od 5. V. 1178. prema kojoj »namjesnik dužda mletačkoga nagađa razmirice među knezom krčkim (in insula Vegle) Bartulom i stanovništvom otoka Krka«. U toj razmirici spominju se razni osuđenici kao .... Verella de Tacnos, Sistina et soror ejus, mulier de Barba Girgi, filia de Penzo, Guanara, Grossa, filia de Negula, Andrea de Orua, et pater ejus, filius de Marzuro, mulier de Gibulo, **filia de Genua, de Frangipano Creve,** filius de Vicha, Tunella de Zampa itd«. Legat se zove »Bonus filius Dondi legatus domini nostri Henrici Danduli et comunis Venetiarum itd.«. (Izvornik u pergameni u mlet. arh. dei Frari). Dodajemo da među gornjima spominje Daga Budala, Buna de Nerad, Vera de Opor, mulier de Andrea de Pitrigna itd. Evo oko 100 godina prije Dantea jednog Frankopana!

God. 729. Grgur II. papa u poslanici caru Leonu veli kako su Longobardi sa Sarmatima (pod kojima se imaju razumijevati južni Slovjeni) zauzeli Ravenu i obližnja mjesta »et electis magistratibus tuis, proprios constituere magistratus et vicinas nobis sedes regnas ipsamque Romam sic tractare studuerunt cum tu nos defendere minime possis (Codex diplom. Kukuljevićeva izdanja) »Diplomatički zbornik Smičiklašev ima listinu od 1260., kojom Bela, Kralj ug. i hrv. daruje krčkim knezovima Vinodol »eximios viros Fridericum et Bartholomem Frangepan« kako ih naziva. Nije još dokazano, da bi ova isprava bila apokrifna.

U glagoljski pisanoj našoj listini od 15. X. 1309., koja se čuva u arhivu opć. Novljanske, u hrv. primorju, spominje se tada Dujam knez Frankapan. Od iste god. čuva se u Novome, hrv. primorju, glagoljski pisana listina, u kojoj se spominje krčki knez Anž Frankapan. U listini glagolj. od 23. IX. 1375. u Bašci spominje se Štefan Frankapan knez krčki. Listina od 1387. navodi Anza kneza Frankapana: pisana je i ova glagoljski. Sve ove izdane u »Acta croatica od Iv. Kukuljevića Sakc. Eto u doba Danteovo postoje krčki knezovi Frankopani, pak ne stoji navod dra Bojničića, da se Frankopani spominju u svojstvu krčkih knezova tek od doba renesanse. Evo dokazasmo, da je u doba Danteovo bilo krčkih knezova Frankopana, kao i da se je ime Frankopan spominjalo 100 godina prije rođenja Danteova.

Međutim pada meni izražena tvrdnja dra Bojničića, da naši Frankopani nijesu bili u rodu s rimskim, kao i takova tvrdnja prof. Budmani-a u našemu Akademskom rječniku, pak ona Boccardieva u Enciclopedia italiana, kao i još nekojih inih, pošto ih obaramo slijedećim dokazalima:

Prema ispravama autentičnim, izdanim po dru Franji Račkome za obljetnice smrti Petra Zrinskoga i Krste Frankopana, vidljivo je, da Krsto Frankopan svojoj supruzi Juliji markizici Nari iz Rima šilje oproštajno pismo, protkano dirljivim i ganutljivim izrazima, a pisano ispravnim književnim jezikom talijanskim.

Dr M. Gjuranec

Tog dana je Visoki svečar primio preko tri stotine telegrama, kojima su mu prijatelji i poštovaoci čestitali jubilej.

Iz beogradskog kazališta

BEER-WERNEY »ADVOKAT BOLBEK I NJEN MUŽ«.

Beograd, krajem siječnja 1932

Advokat Bolbek je žena. Njena slika, koja prikazuje nju u svečanoj sudskoj crnoj uniformi s uzdignutom kapom na glavi, visi u njenoj kancelariji. Poslovi joj idu veoma dobro: dr Bolbek, gđa Colleta Bolbek, supruga bogatoga gospodina Edmunda Bolbeka, je jedan od najpoznatijih advokata Pariza. Vrijeme joj je već unaprijed točno određeno, i to isključivo za službene, sudske, poslove, dok njen muž sve to promatra sa strane s nezadovoljnom apatijom. On je, ženivši se, htio ženu, a dobio je: advokata Bolbeka. Ona nema dnevno niti pet minuta vremena za razgovor sa svojim mužem: Paris je velik, ona je već slavna, a posao ide iz dana u dan sve bolje. I njena prijateljica Magda je liječnik, rezolutna i do sitničavosti savjesna u svome zvanju. Jedna bodri drugu i evo žena u poslu muškaraca. A gospodin Bolbek: neka se brine za služavku, koja je otkazala jer je nemoguće držati red u kući, u kojoj »domaćica« mora jednom ručati u 11 sati prije podne, a drugi dan u 2 sata poslije podne i tako dalje. Gospodin Bolbek mora ići kupiti nove serviete, jer su dosadanji poderani. Gospodin Bolbek mora brojati rublje predavajući ga pralji na pranje, gospodin bi Bolbek, da je imalo strpljiv, morao negdje naučiti da krpa bječve, jer njegova žena, dr Bolbek, mora u sudnici da vodi prinudne nagodbe, mora sijedim ozbiljnim i učenim porotnicima svojim ženskim glasićem, koji u suviše ozbiljnoj namještenosti zvuči smiješno, gotovo afektirano, tumačiti i pokušava dokazati, da je bezdjetnosti ovoga i onoga bračnoga para kriv muž (sve se ovo dešava u Francuskoj, gdje — zahvaljujući današnjoj modi i komoditetu — broj stanovnika godimice opada), ona dokazuje lažne pretpostavke u svojoj kancelariji iskombinirane samo da postane slavna. Inače ona voli pravdu! A jednoga starčića postepenim savjetima dovodi (ovo je osobito plastično prikazano) od skromnoga ali pristojnoga namještenja i sređenoga života — umjesto da ga odgovori od nerazumnih ideja — do istražnog zatvora zbog pokušaja falsifikata i zbog provalne krađe, a skoro i zbog ubijstva.

Dok je gospođa Bolbek advokat, ona se bavi i zanima samo advokatskim poslovima; razumije se, da to njenom mužu — koji može zaraditi za pristojan, a jer je bogat, može si priuštiti i luksuzan život za sebe i svoju ženu, ne može bti pravo. I nastaje preokret. Gospođa Bolbek napušta advokaturu, ona postaje samo žena, prava nježna i dobra žena, u kojoj opet živi prije službenim poslovima zataštana ljubav. Ali ona je sada žena, rekli bismo drugi ekstrem, antipod onoj prvoj, advokatu Bolbeku. Ona hoće najskupocjenije parfume, duge najaktuelnije haljine, ona se zaljubljuje i ukratko: evo od advokata Bolbeka prave nepatvorene žene. Gospodin Bolbek nije zadovoljan. Od svoje žene advokata Bolbeka htio je da postane njegova žena u pravom smislu te riječi, a ono izmiljila — kokota, koja je pripravna i prevariti ga. No to se ne desi, on još jednim gestom iz ove druge ekstremnosti nađe kompromis: gospodin Bolbek će zajedno sa svojom ženom advokatom Bolbekom držati advokatsku kancelariju. Oboje će raditi zajedno — dosadašnji tajnik advokata Bolbeka je otpušten, — ali pri tome radu ne će zaboraviti na sklad svoga doma, ne će zaboraviti na razonodu, koja je potrebna pri svakome radu.

U današnjim brakovima, sklopljenim na brzu ruku, često bez zrela promišljanja, a i posredstvom novčanih oglasa, često se nakon gorkih iskustava mora kasnije među supruzima objasniti i razjasniti ono, što da se prije, za vremena, učinilo, bilo bi često i bez moralnih zastrana i bez svih drugih nesporazumaka, svađa i prkosa. Nekoji tu i padnu, unište vlastitom krivicom svoj vlastiti život, a često i život one osobe, koja nas je trebala usrećiti, a za uzvrat ona je i od nas trebala biti time obradovana. Supruzi Bolbek nakon svih tih peripetija i iskušenja ostaju svoji, oni budu prodahnuti novim duhom sretnoga i snošljivoga bračnoga života, oni krizu prebrode onako, kako će je prebroditi svaki svijestan, kulturan i moralan čovjek.

Ova komedija u tri čina u današnje je doba aktuelna kao nikada dosada obzirom na borbu žena za častima i poslovima muškaraca. One svojom »borbom za emancipaciju« remete vječnu i od Boga postavljenu harmoniju, zaboravljaju na svoj prvi poziv, svoju gotovo jedinu dužnost: biti žena, biti vjerna supruga, biti dobra majka. Zanose se onim, što im se naoko čini ljepšim, i usprkos duhu najnovijih vremena, koja i od žene traže zanimanje i za druge stvari, one u tome pretjeravaju — pretjeravaju do smiješnosti, koja je ali u biti tragedija. Nije ovo mjesto za raspravljanje ovoga svakako aktuelnoga pitanja, tek jedna konstatacija: Beer i Werney prikazuju nam u komediji tragediju, koja se sve više i više bliži. Treba je zapriječiti?! Harmonijom!? Da!!

Uz ovu socijalno-društvenu tezu, koja se na veoma duhovit način diskutuje, u ovoj komediji imade i primjesina pikantnosti, ali se za njihovo opravdanje mora reći, da one nisu postavljene zbog isprazanog efekta, zbog golicanja draži publike ili zbog prozirnih tendencija, nego da plastičnost i uvjerljivost samoga komada budu potencirane. Time nije rečeno, da: cilj opravdava sredstvo; tek sam htio spomenuti i ono, što ipak opravdava i ono, što u ovoj komediji nije na mjestu.

Edmunda Bolbeka je glumio prvak beogradske drame g. N. Gošić. Njegova gluma može se okarakterizirati jednom riječi: izvrsna. U pojedinim scenama plastičan i uvjerljiv do minucioznosti, gestama umjeren — ukratko glumac najvećega formata. Advokata Bolbeka iznijela je gđa Riznić. U prvome je činu bila svakako najbolja, kasnijem popuštanju kriva je uloga, koja joj ne leži. No gđa Riznić osim što je pokazala dokumentima, da je glumica fine izrađenosti, da gospodari glasom, da posjeduje skalu vanjskih izraza (mimikom i glasom) duševnih raspoloženja. Gđa Riznić je veoma simpatična glumica, koja još nije na zenitu svoje glumače umjetnosti i hoće, uspeti na još veći stepen profinjenosti onoga, što neosporno i sada već posjeduje. U ostalim ulogama nastupili su gđe Luković i M. Popović, te gg. Jovanović, Vasić i Het. Svi su bili u međusobnom skladu i zajedničkim su naporima iznijeli izjednačenu glumu i uravnoteženu cjelinu.

Treći čin je svakako suvišan. Tempo prvoga shvatio je redatelj g. Brogić ispravno, drugi čin je također »pun«, a treći »prazan«. Tu se odugovlači s onim, što si već i publika može napola misliti. Još nekoliko scena odijeljenih kratkom »promjenom« od drugoga čina i stvar bi bila mnogo efektnija, a tempo cijele komedije izjednačen.

Publika je i na otvorenoj sceni pljeskom nagradila uvjerljivu glumu g. Gošića i gđe Riznić.

Zl. D.

Stanje Narodne Banke 8. veljače

Beograd, 11. II. Najnovije stanje Narodne banke od 8. valjače g. 1932. pokazuje gotovo sve one promjene, koje su se već manifestirale u stanju od 31. siječnja. Devize i obaveze po viđenju opadaju, a zajmovi, privremeni avansi glavnoj državnoj blagajni, opticaj i obaveze s rokom i dalje rastu. Bliže uporedenje s prethodnim stanjem izgleda ovako:

Podloga je ukupno smanjena za 28,432.395.16 na 2.020,441.484.31 dinara. Zlato je u kasama i u inozemstvu poraslo za 205.133.33 na dinara 1.759,117.565.06, a novčanice u stranoj moneti za 527.908.09 na dinara 2,654.998.99,

dok su devize smanjene za 29 mil. 165.337.98 na 258,668.920.26 dinara.

Kod deviza, koje ne ulaze u podlogu, nalazimo porast za 731.693.06 na 83,620.893.83 dinara. Kovani novac u niklu kod Narodne banke porastao je za 269.786.50 na 40 mil. 351.640 dinara.

Zajmovi, koji su od početka god. 1932. neprestano opadali, prošle nedjelje su neočekivano porasli za 1,330.133.39 na 2.217,246.978.47 dinara.

Eskont je povećan za 5,640.540.59 na 1.946,617.614.30 dinara, a lombard je smanjen za 6,130.407.20 na dinara 270,629.364.17.

Raniji avansi državi porasli su za 150.228.23 na 1.800,306.903.08 dinara, a privremeni avansi glavnoj državnoj blagajni za 51 mil. na 431,000.000 dinara.

Nepokretnosti, zavod za izradu novčanica i namještaj bilježi povećanu vrijednost za 321.422.51 na 146,223.013.30 dinara, a razna aktiva za 2,290.122.33 dinara na 31 mil. 977.108.55 dinara.

U pasivi rezervni fond je povećan za 939.775 na 83.807.586.70 dinara, a ostali fondovi za 8.556.25 na 4,281.844.36 dinara.

Novčanični opticaj porastao je za 45,414.930 na 4.990.241.890 dinara. Time se opticaj ponovno jako približio sumi od pet milijardi.

Porast opticaja je djelomično nastupio zbog znatnog opadanja bančinih obaveza po viđenju. U pretprošloj nedjelji te obveze smanjene su za preko 128,1 milijuna, dok su u prošloj opale za daljnih 94,231.635.96 na 604,640.536.19 dinara. Državno potraživanje je smanjeno za 16 milijuna 244.743.31 na 39,906.349.26 dinara, depoziti po žiro-računima za 65,725.106.98 na 516,591.141.01, dinara, a razni računi (potraživanja državnih privrednih poduzeća) za 12,261.885.67 na 48,143.045.92 dinara.

Do prošle nedjelje depoziti na žiro-računima neprestano su rasli i od 326,2 milijuna za dan 31. prosinca god. 1931. dostigli 582,3 milijuna na dan 31. siječnja god. 1932. obaveze s rokom su opet u skoku za 72 milijuna 253.825.89 na 979,897.946.49 dinara. U prethodnoj nedjelji one su povećane za preko 105,2 milijuna. I razna pasiva uvećana je za 3,275.539.68 na 71,767.769.48 dinara.

Suma opticaja i obaveza s rokom iznosi 5.594,882.426.19 dinara za 48 milijuna 816.705.96 dinara manje nego po stanju od 31. siječnja g. 1932.

Tako je ukupno pokriće i pored velikog odliva deviza popustilo svega od 36.30 posto na 36.11 posto. Porast zlata se opet još vidnije ispoljio kao i prošle nedjelje, te se zlatno pokriće uvećalo od 31,16 posto na 31.44 posto.

Kamatna stopa nepromijenjeno iznosi 7 i pol posto za eskonta i 9 posto za lombard.

Dnevna novela „Hrv. Straže"

Moj prijatelj

Ja nisam nikad u životu imao vremena, da steknem prijatelje. Badava želite nekome dobro, ako mu ne posvećujete bilo kakvu pažnju; ja, na žalost, nisam imao kada da posvetim i najmanju pažnju ni jednom čovjeku, koji mi je mogao biti prijatelj. A, ako čovjek ne stekne prijatelja u mladosti, u zrelijoj dobi to ide jako teško. Imate znanaca, dobrih znanaca, koji će vam, kad ih sretnete, zaželiti dobar dan, upitat vas: kako ste spavali? Šta radite? Radite, radite, šteta da vaše vrijedno pero zarđa, ali tu svrši razgovor i svako pođe svojim putem.

A ipak ima katkada i iznimaka. Dogodi se katkada da steknete prijatelja, kad vam već sjedine počnu ozbiljno došaptavati: pamet u glavu! Tako se i meni dogodilo pod vrlo čudnim okolnostima. Jednoga dana sretoh jednog našeg uvaženog javnog radnika. Jedva sam ga poznavao. Skinuo sam šešir, pokorno se naklonio, kako je to već moj običaj i pošao dalje. Međutim, na moje veliko iznenađenje, taj gospodin priđe k meni i očinski blagonaklono zapita me za zdravlje.

— Čuo sam, reče on, da poboljevate. Čuvajte se. Bila bi šteta.

Ja sam odmah sam za se dodao: bila bi šteta da vaše vrijedno pero zarđa, ali nisam, u neprilici, rekao ništa.

— Da, da, nastavi iza male stanke, moj sabesjednik, nas kulturnih radnika ima u današnje vrijeme jako malo. Mogao bi nas na prste izbrojiti.

Ja sam se začudio, da i mene ubraja među kulturne radnike, iako sam ja javnosti poznat tako malo kao budućnost Evrope. Kad sam se uvjerio, da će moj posmrtni izaći propisno i po svim pravilima etikete, ja sam se čedno nasmijao i mojim malim očima dao izraz mog zadovoljstva i trajne zahvalnosti na ovako lijepom i neočekivanom (ne kažem: ne zasluženom!) priznanju.

— Što ćete, rekoh ja, danas su takva vremena.

Držao sam, da će iza ovoga mog odgovora zašutiti, ali sam se ljuto prevario.

— Da, da, danas se ljudi cijene po vici i novcu. Prave su vrednote u zapećku. Molim vas, vi to bolje znate od mene, jer i vi pišete u novine, pazite samo naše novine: one pune stupce sa raznim razbojnicima i ubicima, sa raznim [illegible] i ostalim đangubama, a kad spomenu zaslužne i vrijedne ljude? Nikada.

Nikako nijesam mogao shvatiti, šta želi ovaj uvaženi javni radnik. Kako to, da je prišao k meni s ovim jeremijadama? Pa mi smo se do sada vidjeli dva tri puta. Davno, dok sam ja bio politički suradnik jednog stranog lista, posjetio sam ovog gospodina, da se s njim porazgovorim, jer je on tada bio izabran za zastupnika s golemom većinom protiv vladina kandidata. Kasnije sam ga sreo na jednom banketu, koji je bio priređen za strane dopisnike, i to je bilo, koliko sam **se mogao sjetiti ovaj** čas, sve. Možda misli, da sam ja još dopisnik? Ili je to posve slučajno: nema ovaj čas pametnijeg posla, pa, eto, uhvatio mene kad nema boljega. Sve moje domišljanje ostalo je taj dan uzaludno. Stari gospodin — on je prema mojim godinama ipak bio star — je govorio još nekoliko vremena, uputio niz vrlo laskavih besjeda na moj račun, a na kraju me upozorio, da bi mu bilo vrlo drago, kad bi mogao češće sa mnom govoriti.

Ja sam se ispričavao velikom zaposlenošću; upozorio sam ga da stanujem na dalekoj periferiji, pa da mi nije lako dolaziti u grad. **Međutim, sve moje izvinjavanje bilo je suvišno. On mi, bez okolišanja, re**če, da će mu biti osobita čast, ako me može posjetiti u mome domu.

Nikakve formalnosti, dragi gospodine! Nemajte brige! Ja ću, kad budem mogao, malko pružiti svoje noge, pa ću vas posjetiti. Ako budemo imali malko vremena, govorit ćemo — a ima mnogo važnih stvari, o kojima bih želio s vama govoriti — ako ne budete slobodni, ja ću se ponovno vratiti.

I tada smo jedan drugome pružili ruku. Ja se nijesam prenemagao od poziva, ali, opet, nijesam mu mogao kazati, da ne dođe. To ne moram zahvaliti mome jeziku, nego njegovim godinama i glasu.

A zašto bih i krio: malko mi je laskalo, da mi dođe u pohode ovako ugledna ličnost Naročito je moju znatiželju pobudila njegova izjava, da ima mnogo važnih stvari sa mnom govoriti. Ja sam uvijek govorio, da sam nitko i ništa, a to je mišljenje sa mnom jednodušno dijelila i moja žena. Sada, međutim, čitavo to pitanje o bezvrijednosti dobiva drugo lice. Kako li ću zlurado javiti večeras mojoj ženi, da će nas brzo posjetiti Tajitaj! I da ima sa mnom govoriti o vrlo važnim narodnim poslovima. Ja znam, moja će žena ispočetka vrtiti sumnjivo glavom, zatim će brižljivo jadikovati, kako ne možemo dostojno primiti ovako odlična pohođana, i na koncu će prići k meni, pomilovat će me po glavi, pa će nježno kazati: uvijek sam ja govorila(!) da nisi ti nitko i ništa. Znala sam ja za koga sam pošla, kad sam za te pošla.

Sve se to doista tako dogodilo. Ja sam se postarao, da dobijem sve knjige i brošire, koje je ta uvažena ličnost napisala; u priručnom leksikonu pročitao sam njegovu biografiju; marno sam ispitivao, tko su njegovi prijatelji, a tko neprijatelji. Zaobilazno, ispitivao sam o njegove navike; moja kuharica je doznala od njegove gazdarice šta rado jede: ja sam točno znao, da popodne rado pije čaj sa pet komada šećera, jednim komadom limuna i sa mnogo ruma osobito rado jede sendviče sa malim srdjelama. Ujutro, popije s dobrim tekom čaj s mlijekom i debelom naslagom skorupa.

Treće veče, kad sam mislio, da bi pohođanin mogao već k meni **brzo banuti,** kad je moja žena davala nalog kuharici, šta će kupiti na trgu primjetio sam:

— Nemoj ženo, zaboraviti na srdjele, rum i mlijeko sa skorupom, jer ne znamo ni dana ni časa.

— Ne boj se ti, golubiću moj, doda ona razumno. Znam ja šta valja i kako treba dočekati tvoje prijatelje.

Moja se kuharica uzvrpoljila. Kad sam se ja povukao u svoju sobu, upitala je posve tiho moju ženu:

— Šta će gospodin imati pohođane?

— Da!

— To je meni prvi put u ove tri godine, otkada sam ja kod vas.

— I još kakav, doda moja žena. Doći će k njemu gospodin od one gazdarice, s kojom ste vi govorili pred dva dana.

Čuo sam još samo to kako je moja kuharica počela popjevati. Međutim, njega nije bilo, pa smo morali svaki dan kupovati mlijeko sa skorupom, a moja kuharica Liza nije baš toj kupnji bila protivna. Ona je svako večer, prije spavanja, **oblizavala skorup.**

Već mi je bilo čudnovato, da ga nema. Jedno jutro, međutim, kad sam bio najzaposleniji — upravo sam diktirao mojoj tajnici jedan članak, koji je u podne morao u tisak, kuc, kuc, malo kašljucanje i široki i vedri »Ljumruke« moje kuharice.

Gurnuo sam tajnicu na druga vrata, pa sam, sav sretan, izašao u susret uglednom pohođaninu, zaželivši mu dobrodošlicu i htio ga uvesti u primaću sobu.

— Ne, ne, dragi prijatelju, reče on; najbolje je da se malko porazgovorimo u vašoj radnoj sobi. Tu ćemo biti slobodniji.

To »dragi prijatelju« me je tako zateklo, da sam, i preko volje, uveo moga »prijatelja« u radnu sobu. Ponudio sam mu cigaretu:

— Hvala, reče on, pušim samo cigare. I pri tome je izvadio iz lijepe, kožnate kutije jednu odličnu cigaru i zapalio.

Bilo mi je, kao da me je tko opario. Sve sam ispitao, sve doznao, ali se nisam sjetio tih blaženih cigareta, odnosno cigara. Šta ćete, kad sam nevježa u tim poslovima.

— Kako krasan stan, primjeti on. Odmah se opaža, da sam stupio u dom jednog odličnog intelektualca. Ovakvi se stanovi rijetko viđaju. Koje pusto blago po vašim ormarima. Sve po izbor knjige! koji krasni uvez! E, vidi se ukus! Ukus prije svega.

(Svršit će se).

John Lobroock.

ANTONIO FOGAZZARO:

(Nastavak 97)

MALI STARINSKI SVIJET

Pisala je jedno pet minuta kad začuje kako netko lagano kuca na prozor susjedne sobice. Taj prozor gleda na jedne stepenice koje vode od crkve k nekakvim stajama dakle k jednom kraćem putu za Gornji Albogasio. Luiza otiđe u sobicu i na rešetkama opazi crveno i izmučeno lice gospođe Pasotti, koja joj namigne da šuti i upita je da li ima kakav posjet. Kad je čula da nema, gospođa Barborin pogleda dva puta žurno gore i dolje, pretrči stepenice i nađe se u kući sva drhćući.

Jadna žena bijaše na zabranjenom zemljištu i imala je u pameti samo prikazu bijesnog Pasottija. Pasotti bijaše u Luganu. Da Gospode, da bijaše u Luganu!

Davši Luizi ovu obavijest, nesretno stvorenje počne preokretati očima i grčiti se. Pasotti bijaše u Luganu da kupi stvari za veliki sutrašnji objed.

Kako, Luiza nije znala za taj objed? Nije znala tko će sve biti prisutan? Ali markiza, gospođa Markiza Maironi! Luiza se prenerazi. Gospođa Pasotti shvati krivo izraz njenih očiju, mislila je da je prekoravaju i počne plakati s rukama na licu, i govoriti u ruke, drmajući ona dva jadna crna uvojka, da je srdita, strašno srdita! Radije bi živjela čitavu godinu samo o kruhu i vodi, nego da pozove na objed markizu! Ovaj objed bijaše sigurno veliki križ za nju, zbog toliko misli, zbog truda dok pripravi toliko stvari i zbog groznih Pasottijevih prekoravanja; ali najveći križ bijaše to što će nanijeti bol Luizi! Kad bi taj križ bio barem dobar da se prikaže Gospodinu! Ali ne, previše je bila srdita. Bijaše došla samo za to, da kaže svojoj Luizi koliko trpi zbog tog objeda.

—Oprostite, Luiza — reče ona svojim glasom, koji je izgledao da dolazi iz zatvorene spinete. — Neka vam ne bude stalo, baš ne, ne!

Sjele su na divan. Pasottijeva uzme iz džepa veliki rubac, pokrije oči jednom rukom a drugom potraži, ne okrećući glavu, Luizinu ruku. Ali Luiza ustane, otiđe k pisaćem stolu i napiše na komad papira: — Na koji sat dolazi markiza? Kojim će putem proći? — Pasotti odgovori da je objed u 3.30 h, da markiza mora saći oko tri sata na silaz Calcinere, da će Pasotti tamo biti da je primi sa četvoricom ljudi i famoznom nosiljkom, koja je služila u prošlom vijeku za nekog milanskog nadbiskupa.

Luiza je šuteći pažljivo sve slušala. Prije nego je otišla, Pasottijeva joj reče, kako bi bila sretna da može poljubiti onu slatku Mariju, ali da se boji, da ne će kasnije moći šutjeti. Zatim dobra žena gurne polovicu lijeve ruke u džep, izvadi metalnu lađicu i zamoli Luizu, da je dade svojoj kćerki u ime jedne druge istrošene lađice koju nije htjela spominjati. Zatim otrči niz stube i nestane.

Luiza se povrati započetom Frankovom pismu i pošto je dugo razmišljala držeći pero u ruci, odloži je ne napisavši ni riječi, uzme notarske papire i počne ih prepisivati.

Za objedom nije progovarala. Objed je bio žalostan i zato što je Cia učinila nepotrebnu opasku o pomanjkanju sira u jusi, koja se tako nije mogla sviđati njenom gospodaru; a njezin se gospodar naljutio, rekao joj je da je luda, pa ako je juha bez sira to je ona bez soli u glavi. — Da — promrmlja Cia — ljuti se samo na mene. —

Predmet je napominjao toliko gorkih stvari nepotrebnih, da se govore, pa nitko nije više progovorio. Samo Marija, poslije nekoliko progovori midrim tonom:

— Jer nemamo novaca je li istina mama, ne treba stavljati sir u juhu?

Mama je poljubi i naredi joj da šuti. Mala zašuti, zadovoljna sama sobom. Prozor bijaše otvoren, i čuli su se nekakvi glasovi kako jako odzvanjaju na ulici prema stubama Pimodoro i Luiza prepozna Pasottijev glas, koji se sigurno onda vraćao iz Lugana sa kupljenom robom i govorio je glasno samo zato da ga čuju u Riberinoj kući.

Iza objeda je stric Petar sjeo u svoj naslonjač u loži i uzeo Mariju na koljena. Luiza je sama izašla na terasu. Valsoldska je obala bila skoro sva u sjeni nasuprot Bisgnaga, koji je bio sav pozlaćen u suncu. Daleko daleko blistalo se caravinsko svetište na zelenom rtu, koji se izdizao povrh tentionskih hridina i kresonjskih maslinjaka, izvan sjene; Luiza je gledala dolje s izrazom gordog zadovoljstva. Ah, gospodine Pasotti, ako je vaš objed osveta, onda ste se ljuto prevarili!

Ona je stvorila odluku. Sudbina joj je nudila ovaj susret sa starom kučkom! Nije imala pritom ni časa sumnje ni skrupola. Strast, koja je pred toliko vremena začeta, milovana i njegovana, namilala je u njoj onu snagu, koja, kad je puna, pretvara mahom misao u čin.

Odgovorni urednik Ivo Bogdan, Zagreb, Bakačeva 5. I. — Za tiskaru odgovara Rajmund Sušin, Zagreb, Maksimirska cesta 47. — Tiskara »Narodne Prosvjete« d. s o. j. u Zagrebu. Trenkova ulica broj 1. — Izdavač za konzorcij »Hrvatske Straže« Ivo Bogdan. — Plativo i utuživo u Zagrebu. —